הלכות שבועות

משנה תורה לרמב״ם

geulaquiz.com

פרק א

א אַרְבָּעָה מִינֵי שְׁבוּעוֹת הֵן. שְׁבוּעַת בִּטּוּי וּשְׁבוּעַת שָׁוְא וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. שְׁבוּעַת בִּטּוּי הוּא שֶׁנֶּאֱמַר בַּתּוֹרָה (ויקרא ה ד) "אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב". וְהִיא נֶחְלֶקֶת לְאַרְבָּעָה חֲלָקִים. שְׁתַּיִם לְהַבָּא. וּשְׁתַּיִם לְשֶׁעָבַר. כֵּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁעָבַר שֶׁנַּעֲשָׂה אוֹ שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה. וְעַל דָּבָר שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת שֶׁיֵּעָשֶׂה וְשֶׁלֹּא יֵעָשֶׂה:

ב וְאֵין שְׁבוּעַת בִּטּוּי נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּדְבָרִים שֶׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹתָן בֵּין לְשֶׁעָבַר בֵּין לְהַבָּא כֵּיצַד לְשֶׁעָבַר. שֶׁאָכַלְתִּי. אוֹ שֶׁזָּרַקְתִּי אֶבֶן לַיָּם. אוֹ שֶׁדִּבֵּר פִּלּוֹנִי עִם פִּלּוֹנִי. אוֹ שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי. אוֹ שֶׁלֹּא זָרַק אֶבֶן לַיָּם. אוֹ שֶׁלֹּא דִּבֵּר פִּלּוֹנִי עִם פִּלּוֹנִי. כֵּיצַד לְהַבָּא. שֶׁאֹכַל אוֹ שֶׁלֹּא אֹכַל. אוֹ שֶׁאֶזְרֹק אוֹ שֶׁלֹּא אֶזְרֹק אֶבֶן לַיָּם. הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתַּיִם לְשֶׁעָבַר וּשְׁתַּיִם לְהַבָּא:

ג נִשְׁבַּע אַחַת מֵאַרְבַּע מַחֲלוֹקוֹת אֵלּוּ וְהֶחְלִיף כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל וְאָכַל אוֹ שֶׁיֹּאכַל וְלֹא אָכַל אוֹ שֶׁאָכַלְתִּי וְהוּא לֹא אָכַל שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי וְאָכַל הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעַת שֶׁקֶר. וְעַל זֶה וְכַיּוֹצֵא בּוֹ נֶאֱמַר (ויקרא יט יב) "לֹא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר". וְאִם נִשְׁבַּע לַשָּׁקֶר בְּמִזִּיד לוֹקֶה. בְּשׁוֹגֵג מֵבִיא קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ד) "וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשֵׁם" וְגוֹ':

ד שְׁבוּעַת שָׁוְא נֶחְלֶקֶת לְאַרְבַּע מַחֲלוֹקוֹת. הָאַחַת שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דָּבָר הַיָּדוּעַ שֶׁאֵין כֵּן. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע עַל הָאִישׁ שֶׁהוּא אִשָּׁה. וְעַל הָאִשָּׁה שֶׁהִיא אִישׁ. וְעַל עַמּוּד שֶׁל שַׁיִשׁ שֶׁהוּא שֶׁל זָהָב. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ה הַשְּׁנִיָּה שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דָּבָר יָדוּעַ שֶׁאֵין בּוֹ סָפֵק לְאָדָם שֶׁהוּא כֵּן. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע עַל הַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא שָׁמַיִם. וְעַל הָאָבֶן זוֹ שֶׁהִיא אָבֶן. וְעַל הַשְּׁנַיִם שֶׁהֵם שְׁנַיִם. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. שֶׁזֶּה הַדָּבָר אֵין בּוֹ סָפֵק לְאָדָם שֶׁלֹּם כְּדֵי לְצַדֵּק הַדָּבָר בִּשְׁבוּעָה:

ו שְׁלִישִׁית שֶׁנִּשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִתְעַטֵּף בְּצִיצִית. שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ תְּפִלִּין. וְשֶׁלֹּא יֵשֵׁב בַּסֻּכָּה בְּחַג הַסֻּכּוֹת. וְלֹא יֹאכַל מַצָּה בְּלֵילֵי הַפֶּסַח. אוֹ שֶׁיִּתְעַנֶּה בְּשַׁבָּתוֹת וּבְיָמִים טוֹבִים. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ז רְבִיעִית שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁאֵין כֹּחַ בּוֹ לַעֲשׂוֹת. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִישַׁן שְׁלֹשָׁה יָמִים לַיְלָה וְיוֹם רְצוּפִים. אוֹ שֶׁלֹּא יִטְעוֹם כְּלוּם שִׁבְעָה יָמִים רְצוּפִים. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. כָּל הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת שָׁוְא מֵאַרְבַּע שְׁבוּעוֹת אֵלּוּ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ ז) (דברים ה יא) "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא". וְאִם הָיָה מֵזִיד לוֹקֶה וְאִם הָיָה שׁוֹגֵג פָּטוּר מִכְּלוּם:

ח שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן כֵּיצַד. כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ מָמוֹן חֲבֵרוֹ בְּיָדוֹ בֵּין פִּקָּדוֹן בֵּין מִלְוֶה אוֹ שֶׁגָּזְלוֹ אוֹ עָשַׁקוֹ אוֹ מָצָא לוֹ אֲבֵדָה וְלֹא הֶחֱזִירָהּ וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה וְתָבַע מִמֶּנּוּ מָמוֹן שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיָדוֹ וְכָפַר בּוֹ הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יא) "לֹא תְכַחֲשׁוּ" זוֹ אַזְהָרָה לִכְפִירַת מָמוֹן. וְאֵין לוֹקִין עַל לָאו זֶה. וְאִם נִשְׁבַּע לוֹ עַל שֶׁקֶר עַל מָמוֹן שֶׁכָּפַר בּוֹ הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּלֹא אַחֵר וְעַל זֶה נֶאֱמַר (ויקרא יט יא) "לֹא תִשָּׁקְרוּ אִישׁ בַּעֲמִיתוֹ" זוֹ אַזְהָרָה לְנִשְׁבַּע עַל כְּפִירַת מָמוֹן. וּשְׁבוּעָה זוֹ הִיא הַנִּקְרֵאת שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן:

ט וּמַה הוּא חַיָּב עַל שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁשִּׁקֵּר בָּהּ. מְשַׁלֵּם אֶת הַקֶּרֶן שֶׁכָּפַר בּוֹ עִם תּוֹסֶפֶת חֻמְשׁ. וּמַקְרִיב אָשָׁם וַדַּאי בֵּין שֶׁהָיָה מֵזִיד בֵּין שֶׁהָיָה שׁוֹגֵג שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כא) "וְכִחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל" וְגוֹ' (ויקרא ה כג) "וְהָיָה כִּי יֶחֱטָא וְאָשֵׁם". וְלֹא נֶאֱמַר בּוֹ וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ, לְחַיֵּב מֵזִיד כְּשׁוֹגֵג:

י וְהוּא שֶׁיָּזִיד בְּפִקָּדוֹן אוֹ בְּמָמוֹן שֶׁנִּתְחַיֵּב בּוֹ וְיָדַע בּוֹ בְּשָׁעַת שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם שָׁגַג וְשָׁכַח שֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶצְלוֹ מָמוֹן וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְאַחַר כָּךְ יָדַע הֲרֵי זֶה אָנוּס וּפָטוּר מִכְּלוּם. וְכֵן אִם לֹא יָדַע שֶׁאָסוּר לְשָׁקֵר עַל כְּפִירַת מָמוֹן הֲרֵי זֶה אָנוּס וּפָטוּר:

יא אִם כֵּן הֵיאַךְ הִיא שִׁגְגַת שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. כְּגוֹן שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ אִם חַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן אִם לָאו וְיָדַע שֶׁהִיא אֲסוּרָה וְשֶׁיֵּשׁ לוֹ אֶצְלוֹ מָמוֹן זוֹ הִיא שִׁגְגָתָהּ. וּזְדוֹנָהּ שֶׁיָּדַע שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן:

יב שְׁבוּעַת הָעֵדוּת כֵּיצַד. הָעֵדִים שֶׁיָּדְעוּ עֵדוּת מָמוֹן וּתְבָעָם בַּעַל הָעֵדוּת לְהָעִיד לוֹ וְכָפְרוּ בְּעֵדוּתָן וְלֹא הֵעִידוּ וְנִשְׁבְּעוּ שֶׁאֵינָן יוֹדְעִין לוֹ עֵדוּת זוֹ הִיא נִקְרֵאת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. וְחַיָּבִין עַל שְׁבוּעָה זוֹ קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד בֵּין שֶׁהָיוּ מְזִידִין בֵּין שֶׁהָיוּ שׁוֹגְגִים שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) "נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד" וְלֹא נֶאֱמַר בָּהּ וְנֶעְלַם, לְחַיֵּב עַל הַזְּדוֹן כִּשְׁגָגָה:

יג כֵּיצַד שִׁגְגַת שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. כְּגוֹן שֶׁנֶּעְלַם מִמֶּנּוּ שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן וְיָדַע שֶׁשְּׁבוּעָה זוֹ אֲסוּרָה וְשֶׁהִיא שֶׁקֶר. וּזְדוֹנָהּ שֶׁיָּדַע שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן. אֲבָל אִם לֹא יָדַע שֶׁהִיא אֲסוּרָה אוֹ שֶׁשָּׁכְחוּ הָעֵדוּת וְנִשְׁבְּעוּ וְאַחַר כָּךְ נוֹדַע לָהֶם שֶׁהֵן יוֹדְעִין לוֹ עֵדוּת וְשֶׁנִּשְׁבְּעוּ עַל שֶׁקֶר הֲרֵי אֵלּוּ אֲנוּסִין וּפְטוּרִין אַף מִן הַקָּרְבָּן:

פרק ב

א אֶחָד הַנִּשְׁבָּע מֵאַרְבָּעָה מִינֵי שְׁבוּעוֹת אֵלּוּ מִפִּי עַצְמוֹ. וְאֶחָד הַמַּשְׁבֵּעַ מִפִּי אֲחֵרִים וְעָנָה אָמֵן. אֲפִלּוּ הִשְׁבִּיעוֹ עַכּוּ״ם אוֹ קָטָן וְעָנָה אָמֵן חַיָּב. שֶׁכָּל הָעוֹנֶה אָמֵן אַחַר שְׁבוּעָה כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו. וְאֶחָד הָעוֹנֶה אָמֵן אוֹ הָאוֹמֵר דָּבָר שֶׁעִנְיָנוֹ כְּעִנְיַן אָמֵן. כְּגוֹן שֶׁאָמַר הֵן אוֹ מְחַיָּב אֲנִי בִּשְׁבוּעָה זוֹ. קִבַּלְתִּי עָלַי שְׁבוּעָה זוֹ. וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה בְּכָל לָשׁוֹן חֲרִי זֶה כְּנִשְׁבָּע לְכָל דָּבָר בֵּין לְחַיְבוֹ מַלְקוֹת בֵּין לְחַיְבוֹ קָרְבָּן:

ב אֶחָד הַנִּשְׁבָּע. אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ אַחֵר בַּשֵּׁם הַמְיֻחָד. אוֹ בְּאֶחָד מִן הַכִּנּוּיִין כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע בְּמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן וּבְמִי שֶׁשְּׁמוֹ רַחוּם וּבְמִי שֶׁשְּׁמוֹ אֶרֶךְ אַפַּיִם. וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן בְּכָל לָשׁוֹן חֲרִי זוֹ שְׁבוּעָה גְּמוּרָה. וְכֵן אָלָה וְאָרוּר חֲרִי הֵן שְׁבוּעָה. וְהוּא שֶׁיַּזְכִּיר שֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת אוֹ כִּנּוּי מִן הַכִּנּוּיִין. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁאָמַר בְּאָלָה אוֹ אָרוּר לַה׳. אוֹ לְמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן. אוֹ לְמִי שֶׁשְּׁמוֹ רַחוּם. מִי שֶׁיֹּאכַל דָּבָר פְּלוֹנִי וַאֲכָלוֹ חֲרִי זֶה נִשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר. וְכֵן בִּשְׁאָר מִינֵי שְׁבוּעוֹת:

ג וְכֵן הָאוֹמֵר שְׁבוּעָה בַּה׳ אוֹ בְּמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן שֶׁלֹּא אֹכַל וְאָכַל. שֶׁזּוֹ אִשָּׁה וְהוּא אִישׁ. שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לְךָ בְּיָדִי כְּלוּם וְיֵשׁ לוֹ. שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לְךָ עֵדוּת וְהוּא יוֹדֵעַ. חֲרִי זֶה חַיָּב:

ד אָמַר אָלָה אוֹ אָרוּר אוֹ שְׁבוּעָה וְלֹא הִזְכִּיר שֵׁם וְלֹא כִּנּוּי חֲרִי זֶה אָסוּר בַּדָּבָר שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו. אֲבָל אֵינוֹ לוֹקֶה וְלֹא מֵבִיא קָרְבָּן אִם עָבַר עַל שְׁבוּעָתוֹ עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ שֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת הַמְיֻחָדִים אוֹ כִּנּוּי מִן הַכִּנּוּיִין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ה וְלֹא הַשְּׁבוּעָה בִּלְבַד אֶלָּא כָּל כִּנּוּיֵי שְׁבוּעָה כִּשְׁבוּעָה. כְּגוֹן שֶׁהָיוּ אֲנָשִׁים אוֹתוֹ מָקוֹם עֹלְגִים וְהָיוּ קוֹרְאִים לִשְׁבוּעָה שְׁבוּתָהּ אוֹ שְׁקוּקָה. אוֹ שֶׁהָיוּ אֲרַמִּיִּים שֶׁלְּשׁוֹן שְׁבוּעָה בִּלְשׁוֹנָם מוֹמְתָא. וְהָעֹלְגִים מְכַנִּין אוֹתָהּ וְאוֹמְרִים מוֹהָא. כֵּינְן שֶׁאָמַר לָשׁוֹן שֶׁמַּשְׁמָעוֹ וְעִנְיָנוֹ שְׁבוּעָה חֲרִי זֶה חַיָּב כְּמִי שֶׁהוֹצִיא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה:

ו וְכֵן הָאוֹמֵר לָאו לָאו שְׁתֵּי פְּעָמִים דֶּרֶךְ שְׁבוּעָה אוֹ הֵן הֵן וְהִזְכִּיר שֵׁם אוֹ כִּנּוּי חֲרִי זֶה כְּנִשְׁבָּע. וְכֵן יָמִין שְׁבוּעָה. וּשְׂמֹאל שְׁבוּעָה. שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה סב ח) ״נִשְׁבַּע ה׳ בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ״. וְכֵן הָאוֹמֵר מִבְטָא שֶׁלֹּא אֶעֱשֶׂה כָּךְ וְכָךְ וְהִזְכִּיר שֵׁם אוֹ כִּנּוּי חֲרִי זוֹ שְׁבוּעָה:

ז אָמַר אִסָּר לַה׳ אוֹ לְמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן שֶׁאֶעֱשֶׂה אוֹ שֶׁלֹּא אֶעֱשֶׂה הוֹאִיל וְהוֹצִיאוֹ בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה חֲרִי הִיא כִּשְׁבוּעָה:

ח שָׁמַע חֲבֵרוֹ נִשְׁבָּע וְאָמַר וַאֲנִי כְּמוֹתְךָ הוֹאִיל וְלֹא הוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו וְלֹא הִשְׁבִּיעוֹ חֲבֵרוֹ חֲרִי זֶה פָּטוּר. וְזֶהוּ מַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה שֶׁהוּא פָּטוּר:

ט וְכֵן אִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא אֹכַל בָּשָׂר זֶה. וְחָזַר וְאָמַר וַהֲרֵי הַפַּת זוֹ כַּבָּשָׂר הַזֶּה חֲרִי הוּא פָּטוּר עַל הַפַּת. שֶׁחֲרֵי לֹא הוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו עָלֶיהָ אֶלָּא הִתְפִּיסָהּ. וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא פָּטוּר מִן הַמַּלְקוֹת אוֹ מִן הַקָּרְבָּן אָסוּר לוֹ לֶאֱכֹל אוֹתָהּ הַפַּת שֶׁהִתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה:

י מִי שֶׁנִּתְכַּוֵּן לִשְׁבוּעָה וְגָמַר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל הַיּוֹם אוֹ שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה וְשָׁכַח זֶה אָסוּר עָלָיו בִּשְׁבוּעָה וְלֹא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו חֲרִי זֶה מֻתָּר שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ד) ״לְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיִם״. אֵין הַנִּשְׁבָּע חַיָּב עַד שֶׁיּוֹצִיא עִנְיַן שְׁבוּעָה בִּשְׂפָתָיו:

יא וְכֵן אִם גָּמַר בְּלִבּוֹ לְהִשָּׁבַע וְטָעָה וְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה בְּלִבּוֹ חֲרִי זֶה מֻתָּר. כֵּיצַד. הַמִּתְכַּוֵּן לְהִשָּׁבַע שֶׁלֹּא יֹאכַל אֵצֶל רְאוּבֵן וּכְשֶׁבָּא לְהוֹצִיא שְׁבוּעָה נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל אֵצֶל שִׁמְעוֹן. חֲרִי זֶה מֻתָּר לֶאֱכֹל עִם רְאוּבֵן שֶׁחֲרֵי לֹא הוֹצִיאוֹ בִּשְׂפָתָיו. וְעִם שִׁמְעוֹן שֶׁחֲרֵי לֹא הָיָה שִׁמְעוֹן בְּלִבּוֹ:

יב וְכֵן שְׁאָר מִינֵי שְׁבוּעוֹת אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיְּהֵא פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין. לְפִיכָךְ אִם נִשְׁבַּע אֶחָד בְּפָנֵינוּ שֶׁלֹּא יֹאכַל הַיּוֹם וְאָכַל. וְהִתְרוּ בּוֹ וְאָמַר אֲנִי לֹא הָיָה בְּלִבִּי אֶלָּא שֶׁלֹּא אֹצֵא הַיּוֹם וְטָעָה לְשׁוֹנִי וְהוֹצִיא אֲכִילָה שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּלִבִּי חֲרִי זֶה אֵינוֹ לוֹקֶה. עַד שֶׁיּוֹדֶה בִּפְנֵי עֵדִים קֹדֶם שֶׁיֹּאכַל שֶׁעַל אֲכִילָה נִשְׁבַּע. אוֹ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו הַתְרָאָה וְלֹא טָעַן שֶׁטָּעָה בְּעֵת הַתְרָאָה אַף עַל פִּי שֶׁטָּעַן אַחַר כָּךְ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ. וְכֵן אִם הִתְרוּ בּוֹ וְאָמַר מֵעוֹלָם לֹא נִשְׁבַּעְתִּי אוֹ לֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא עַל דָּבָר זֶה וְאַחֵר שֶׁהֵעִידוּ עָלָיו שֶׁנִּשְׁבַּע אוֹ נָדַר אָמַר כֵּן הָיָה אֲבָל לֹא הָיָה פִּי וְלִבִּי שָׁוִין אוֹ תְּנַאי הָיָה בְּלִבִּי עַל הַנֶּדֶר אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ וְלוֹקֶה:

יג כַּיּוֹצֵא בּוֹ אָמְרוּ לוֹ אִשְׁתְּךָ נְדָרָה. וְאָמַר בְּלִבִּי הָיָה לְהָפֵר לָהּ וְהִפַּרְתִּי שׁוֹמְעִין לוֹ. אָמְרוּ לוֹ נָדְרָה וְהוּא אוֹמֵר לֹא נָדְרָה וְכֵינָן שֶׁרָאָה אוֹתָם הֵעִידוּ עָלָיו אָמַר בְּלִבִּי הָיָה לְהָפֵר אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ:

יד גָּמַר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל פַּת חִטִּין וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל פַּת סְתָם אָסוּר בְּפַת חִטִּים שְׁפַת חִטִּים פַּת שְׁמָהּ:

טו מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם וְעַל דַּעְתְּכֶם אֲנִי נִשְׁבָּע. אֵין זֶה יָכוֹל לוֹמַר כָּךְ וְכָךְ הָיָה בְּלִבִּי. שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע זֶה עַל דַּעְתּוֹ אֶלָּא עַל דַּעַת אֲחֵרִים וְכֵינָן שֶׁהָיָה פִּיו וְלִבָּם שֶׁל אֲחֵרִים שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דַּעְתָּם שָׁוִים חַיָּב מִפְּנֵי שֶׁלִּבָּם שֶׁל אֵלּוּ בִּמְקוֹם לִבּוֹ קָם. וְכֵן בִּשְׁאָר מִינֵי שְׁבוּעוֹת:

טז לְפִיכָךְ כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעִין הַדַּיָּנִין אֶת הַנִּשְׁבָּע אוֹמְרִים לוֹ לֹא עַל דַּעְתְּךָ אָנוּ מַשְׁבִּיעִים אוֹתְךָ אֶלָּא עַל דַּעְתֵּנוּ:

יז מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְהָיָה פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין בִּשְׁבוּעָה. וְאַחַר שֶׁנֶּאֱסַר חָזַר בּוֹ מִיָּד בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְהוּא כְּדִי שֶׁיֹּאמַר תַּלְמִיד לְרַב שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי. וְאָמַר אֵין זוֹ שְׁבוּעָה אוֹ נִזְכַּרְתִּי אוֹ חָזַרְתִּי בִּי וְכַיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֵלּוּ שֶׁעִנְיָנָם שֶׁהִתִּיר מַה שֶּׁאָסַר חֲבֵרָיו זֶה מֻתָּר וְנֶעֱקָרָה הַשְּׁבוּעָה שֶׁזֶּה הוֹמָה לְטוֹעֶה:

יח וְכֵן אִם אָמְרוּ לוֹ אֲחֵרִים חֲזוֹר בְּךָ אוֹ מֻתָּר לָךְ וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ וְקִבֵּל מֵהֶן בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וְאָמַר הֵן אוֹ חָזַרְתִּי בִּי וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה חֲבֵרַי זֶה מֻתָּר. וְאִם אַחַר כְּדֵי דִּבּוּר אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ:

יט נִשְׁבַּע וְחָזַר בּוֹ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר בְּלִבּוֹ אֵין זֶה כְּלוּם. וְכֵן אִם אָמְרוּ לוֹ אֲחֵרִים חֲזוֹר בְּךָ אוֹ מֻתָּר לָךְ אוֹ מָחוּל לְךָ וְקִבֵּל דִּבְרֵיהֶם בְּלִבּוֹ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֵין זֶה כְּלוּם עַד שֶׁיּוֹצִיא הַחֲזָרָה בְּפִיו כְּמוֹ הַשְּׁבוּעָה:

פרק ג

א כָּל הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעָה מֵאַרְבַּע מִינֵי שְׁבוּעוֹת אֵלּוּ בְּאֹנֶס חֲבֵרַי זֶה פָּטוּר מִכְּלוּם. וְאֶחָד הַנִּשְׁבָּע מִתְּחִלָּתוֹ בְּאֹנֶס כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע וְנֶאֱנַס וְלֹא הִנִּיחוּהוּ לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ. אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ אֹנֶס. לְפִיכָךְ נִשְׁבָּעִין לַחֲרָמִין וּלְהוֹרְגִין וּלְמוֹכְסִין:

ב בְּאֵי זֶה מוֹכֵס אָמְרוּ. בְּמוֹכֵס הָעוֹמֵד מֵאֵלָיו שֶׁלּוֹקֵחַ מָמוֹן שֶׁלֹּא בִּרְשׁוּת מֶלֶךְ הַמְּדִינָה. אוֹ שֶׁלּוֹקֵחַ בִּרְשׁוּת הַמֶּלֶךְ אֲבָל מוֹסִיף לְעַצְמוֹ עַל הַדָּבָר הַקָּצוּב כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת גְּזֵלָה:

ג וְצָרִיךְ הַנִּשְׁבָּע בְּאֹנֶס לִהְיוֹת כַּוָּנָתוֹ בְּלִבּוֹ בְּעֵת הַשְּׁבוּעָה לְדָבָר הַפּוֹטְרוֹ. וַאֲפִלּוּ עַל פִּי שֶׁהַדְּבָרִים אֵלּוּ שֶׁבַּלֵּב אֵינָן דְּבָרִים. הוֹאִיל וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו מִפְּנֵי הָאֹנֶס. חֲבֵרַי זֶה סוֹמֵךְ עַל דְּבָרִים שֶׁבְּלִבּוֹ:

ד כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע לְאֹנֶס שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר סְתָם. וּבְלִבּוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל הַיּוֹם אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל בְּשַׂר חֲזִיר חֲבֵרַי זֶה מֻתָּר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ה וְכֵן שְׁבוּעַת הֲבַאי וְשֶׁל שְׁגָגוֹת פָּטוּר עֲלֵיהֶן. שְׁבוּעַת (שֶׁל) הֲבַאי כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁרָאָה חֵילוֹת גְּדוֹלוֹת וְחוֹמָה גְּבוֹהָה וְנִשְׁבַּע שֶׁרָאִיתִי חֵיל פְּלוֹנִי הַמֶּלֶךְ וְהֵם כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְשֶׁרָאִיתִי חוֹמַת עִיר פְּלוֹנִית גְּבוֹהָה עַד לָרָקִיעַ וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ. שֶׁזֶּה לֹא גָּמַר בְּלִבּוֹ שֶׁהַדָּבָר כָּךְ בְּלֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר וְלֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְסַפֵּר אֶת גֹּבַהּ הַחוֹמָה אוֹ רֹב הָעָם:

ו שְׁבוּעָה שֶׁל שְׁגָגוֹת כֵּיצַד. אִם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אוֹ הַפִּקָּדוֹן הִיא כְּגוֹן שֶׁשָּׁגַג בְּפִקָּדוֹן וּבְעֵדוּת שֶׁהוּא פָּטוּר מִכְּלוּם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאִם שְׁבוּעַת שָׁוְא הִיא כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ תְּפִלִּין וְלֹא יָדַע שֶׁהַתְּפִלִּין מִצְוָה. וְאִם שְׁבוּעַת שֶׁקֶר הִיא כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא אָכַל וְנִזְכַּר שֶׁאָכַל. אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל וְשָׁכַח וְאָכַל. אוֹ שֶׁלֹּא תֶּהֱנֶה אִשְׁתּוֹ לוֹ מִפְּנֵי שֶׁגָּנְבָה כִּיסוֹ אוֹ שֶׁהִכְּתָה אֶת בְּנוֹ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גָּנְבָה וְשֶׁלֹּא הִכְּתָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ז אִם כֵּן אֵי זֶהוּ שִׁגְגַת שְׁבוּעַת בִּטּוּי שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד לְשֶׁעָבַר. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא אָכַל וְהוּא יוֹדֵעַ שֶׁאָכַל. וְשֶׁשְּׁבוּעַת שֶׁקֶר זוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע אֲסוּרָה אֲבָל לֹא יָדַע שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן. זוֹ הִיא הַשִּׁגְגָה שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבַּן עוֹלָה וְיוֹרֵד בִּשְׁבוּעַת בִּטּוּי לְשֶׁעָבַר:

ח וְכֵיצַד הִיא הַשִּׁגְגָה שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן לְהַבָּא. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל פַּת חִטִּים וְשָׁגַג וְדָמָה שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל פַּת חִטִּים וַאֲכָלָהּ שֶׁזֶּה נֶעֱלָמָה מִמֶּנּוּ הַשְּׁבוּעָה הֵיאַךְ הָיְתָה וַחֲבֵרַי הוּא זוֹכֵר אֶת הַחֶפְץ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו. זוֹ הִיא שִׁגְגַת שְׁבוּעַת בִּטּוּי לְהַבָּא שֶׁחַיָּבִין עָלֶיהָ קָרְבָּן:

ט אֲבָל אִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל פַּת חִטִּים וְאָכַל פַּת חִטִּים עַל דַּעַת שֶׁהוּא פַּת שְׂעוֹרִים חֲבֵרַי זֶה אָנוּס וּפָטוּר. שֶׁחֲבֵרַי לֹא נֶעֱלָמָה מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה וְלֹא נֶעְלַם מִמֶּנּוּ אֶלָּא חֵפֶץ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו:

י נֶעֱלָמָה מִמֶּנּוּ שְׁבוּעָה הֵיאַךְ הָיְתָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ חֵפֶץ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו חֲבֵרַי זֶה פָּטוּר מִן הַקָּרְבָּן. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל פַּת חִטִּים וְדָמָה שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל פַּת חִטִּים וְאָכַל פַּת חִטִּים עַל דַּעַת שֶׁהוּא פַּת שְׂעוֹרִים שֶׁחֲבֵרַי הֶעְלִם שְׁבוּעָה וְחֵפֶץ בְּיָדוֹ חֲבֵרַי זֶה כְּאָנוּס וּפָטוּר:

יא נִשְׁבַּע עַל כְּכָר שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנּוּ וְנִצְטַעֵר עָלָיו וַאֲכָלוֹ מִפְּנֵי הַצַּעַר וְהוּא שׁוֹגֵג שֶׁחֲבֵרַי דְּמָה שֶׁמֻּתָּר לוֹ לֶאֱכָלוֹ מִפְּנֵי הַצַּעַר חֲבֵרַי זֶה פָּטוּר מִן הַקָּרְבָּן לְפִי שֶׁאֵינוֹ שָׁב מִידִיעָתוֹ אֶלָּא יָדַע שֶׁאָסוּר הִיא וַאֲכָלָהּ בְּטָעוּת:

פרק ד

א מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל הַיּוֹם כְּלוּם וְאָכַל פָּחוֹת מִכְּזַיִת פָּטוּר. שֶׁאֵין אֲכִילָה פְּחוּתָה מִכְּזַיִת. וַהֲרֵי הוּא כְּאוֹכֵל חֲצִי שְׁעוּר מִנְּבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת וְכֵיוֹצֵא בָּהֶן. וְאִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל דָּבָר זֶה וַאֲכָלוֹ חַיָּב. וַאֲפִלּוּ הָיָה הַדָּבָר שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו זֶרַע חַרְדָּל אֶחָד אוֹ פָּחוֹת מִמֶּנּוּ:

ב נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִטְעַם כְּלוּם וְאָכַל כָּל שֶׁהוּא חַיָּב:

ג מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל הַיּוֹם וְשָׁתָה חַיָּב שֶׁהַשְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה. לְפִיכָךְ אִם אָכַל וְשָׁתָה אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא מַלְקוּת אַחַת אִם הָיָה מֵזִיד אוֹ חַטָּאת אַחַת אִם הָיָה שׁוֹגֵג:

ד נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה הַיּוֹם חֲרֵי זֶה מַתָּר לֶאֱכֹל. שֶׁאֵין אֲכִילָה בִּכְלַל שְׁתִיָּה. וְכַמָּה יִשְׁתֶּה וְיִהְיֶה חַיָּב. נִרְאֶה לִי שֶׁאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיִּשְׁתֶּה רְבִיעִית כִּשְׁאָר הָאִסּוּרִין:

ה שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם וְאָכַל מִינִין הָרְבֵּה. אוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה הַיּוֹם וְשָׁתָה מִינֵי מַשְׁקִין הָרְבֵּה אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וַאֲפִלּוּ אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם בָּשָׂר וּפַת וְקִטְנִית וְאָכַל הַכֹּל אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וְכֵן מִצְטָרְפִין לִכְזַיִת:

ו שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה וְאָכַל וְשָׁתָה חַיָּב שְׁתַּיִם שֶׁהַשְׁתִיָּה בִּכְלַל אֲכִילָה. וְהוֹאִיל וּפֵרַט וְאָמַר וְשֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁלֹּא כְּלַל הַשְׁתִיָּה בִּכְלַל הָאֲכִילָה וְנִמְצָא כְּנִשְׁבָּע עַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְעַל זֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ וּלְפִיכָךְ חַיָּב שְׁתַּיִם:

ז וְכֵן הָאוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל פַּת חִטִּין וּפַת שְׂעוֹרִין וּפַת כֻּסְמִין וַאֲכָלָן חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת שֶׁלֹּא אָמַר פַּת וּפַת וּפַת אֶלָּא לְחַלֵּק וּלְחַיֵּב עַל כָּל אַחַת:

ח הָיָה חֲבֵרוֹ מְסָרְהֵב בּוֹ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ וְאָמַר לוֹ בּוֹא וּשְׁתֵה עִמִּי יַיִן וְחָלָב וּדְבַשׁ. וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי שׁוֹתֶה יַיִן וְחָלָב וּדְבַשׁ וְשָׁתָה מֵהֶן חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת בִּפְנֵי עַצְמוֹ. שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי שׁוֹתֶה כְּלוּם אוֹ מַה שֶּׁאָמַרְתָּ וּמִשֶּׁחָזַר וּפֵרַט גִּלָּה דַּעְתּוֹ שֶׁחַיֵּב עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה עַל כָּל מִין וּמִין בִּפְנֵי עַצְמוֹ. לְפִיכָךְ אֵין מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה וְאֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל כַּשִּׁעוּר מִמִּין אֶחָד. הוֹאִיל וְהֵן חֲלוּקִין לְחַטָּאוֹת חֲרֵי הֵן כְּחֵלֶב וְדָם שֶׁאֵינָן מִצְטָרְפִין לִכְזַיִת כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת:

ט שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ אוֹ שֶׁלֹּא אֹכַל אוֹתָהּ כֵּיוָן שֶׁאָכַל מִמֶּנָּה כְּזַיִת חַיָּב. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל אֶת כֻּלָּהּ. אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה וַאֲכָלָהּ אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת:

י וְכֵן אִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם וְחָזַר וְנִשְׁבַּע עַל הַכְּכָר שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנָּה וַאֲכָלָהּ כֻּלָּהּ בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וְכֵן כָּל כֵּיוֹצֵא בָּזֶה. שֶׁאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה. אֲבָל אִם נִשְׁבַּע עַל הַכְּכָר שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנָּה וְחָזַר וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל כְּלוּם. אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל כְּכָר זוֹ וַאֲכָלָהּ כֻּלָּהּ חַיָּב שְׁתַּיִם. שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁבַּע בַּתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנָּה אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיֹּאכַל כֻּלָּהּ. וּכְשֶׁחָזַר וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל [כְּלוּם] אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל אוֹתָהּ מִשֶּׁיֹּאכַל מִמֶּנָּה כְּזַיִת יִתְחַיֵּב וּכְשֶׁיֹּאכַל כֻּלָּהּ יִתְחַיֵּב בִּשְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה:

יא שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל תְּאֵנִים. וְחָזַר וְנִשְׁבַּע עַל הַתְּאֵנִים וְעַל הָעֲנָבִים. חַיָּב עַל הַתְּאֵנִים שְׁתַּיִם שֶׁהֲרֵי כָּלַל הַתְּאֵנִים שֶׁנֶּאֶסְרוּ בִּשְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה עִם הָעֲנָבִים שֶׁהָיוּ מֻתָּרִין וּמִתּוֹךְ שֶׁחָלָה שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה עַל הָעֲנָבִים חָלָה עַל הַתְּאֵנִים וְנִתְחַיֵּב בִּשְׁתֵּי שְׁבוּעוֹת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת:

יב שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל שְׁמוֹנָה. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל תֵּשַׁע. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל עֶשֶׂר. בֵּין שֶׁאָכַל שְׁמוֹנָה בֵּין שֶׁאָכַל תֵּשַׁע בֵּין שֶׁאָכַל עֶשֶׂר אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת:

יג שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל עֶשֶׂר. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל תֵּשַׁע. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל שְׁמוֹנָה. אִם אָכַל עֶשֶׂר חַיָּב שֶׁלֹּשׁ עַל כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה אַחַת. וְכֵן אִם אָכַל תֵּשַׁע חַיָּב שְׁתַּיִם. אָכַל שְׁמוֹנָה חַיָּב אַחַת:

יד שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל תְּאֵנִים וְחָזַר וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל תְּאֵנִים וַעֲנָבִים כְּאַחַת. וְשָׁגַג וְאָכַל תְּאֵנִים וְהִפְרִישׁ קָרְבָּן. וַאֲחַר כָּךְ שָׁגַג וְאָכַל עֲנָבִים אֵינוֹ חַיָּב עַל הָעֲנָבִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן כַּחֲצִי שְׁעוּר וְאֵין מְבִיאִין קָרְבָּן עַל חֲצִי שְׁעוּר:

טו וְכֵן הַנִּשְׁבָּע שֶׁלֹּא יֹאכַל עֶשֶׂר וְחָזַר וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל עֶשֶׂר וְתֵשַׁע וְאָכַל עֶשֶׂר וְהִפְרִישׁ קָרְבָּן וְחָזַר וְשָׁגַג וְאָכַל תֵּשַׁע חֲרֵי זֶה כַּחֲצִי שְׁעוּר. וְאֵין מְבִיאִין קָרְבָּן עַל חֲצִי שְׁעוּר. שֶׁעִנְיַן שְׁבוּעָה אַחֲרוֹנָה שֶׁלֹּא יֹאכַל תֵּשַׁע וְעֶשֶׂר:

טז שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כְּכָר זוֹ הַגְּדוֹלָה אִם אֹכַל כְּכָר זוֹ הַקְּטַנָּה וְשָׁכַח תִּנְאִי זֶה בְּעֵת שֶׁאָכַל הַקְּטַנָּה וְאָכַל אַחַר כָּךְ הַגְּדוֹלָה בְּמֵזִיד חַיָּב:

יז אָכַל אֶת הַקְּטַנָּה וְהוּא זוֹכֵר הַתְּנַאי וְיוֹדֵעַ שֶׁבַּאֲכִילָתָהּ תֵּאָסֵר הַגְּדוֹלָה וְשָׁכַח וְאָכַל אֶת הַגְּדוֹלָה וְכִמְדֻמֶּה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא נֶאֶסְרָה פָּטוּר. אָכַל שְׁתֵּיהֶן בְּשִׁגְגָה פָּטוּר. שְׁתֵּיהֶן בְּמֵזִיד בֵּין שֶׁאָכַל הַגְּדוֹלָה בַּתְּחִלָּה אוֹ בָּאַחֲרוֹנָה חַיָּב:

יח וְכֵן אִם תְּלָאָן זוֹ בָּזוֹ וְנִשְׁבַּע וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל אַחַת מֵהֶם אִם אָכַלְתִּי הָאַחֶרֶת וְשָׁכַח הַתְּנַאי וְאָכַל אַחַת מֵהֶן וְאָכַל הַשְּׁנִיָּה בְּזָדוֹן חַיָּב׃

יט אָכַל הָרִאשׁוֹנָה בְּזָדוֹן וְהַשְּׁנִיָּה בִּשְׁגָגָה פָּטוּר. שְׁתֵּיהֶן בְּזָדוֹן חַיָּב׃

כ שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כִּכָּר זוֹ הַיּוֹם וְעָבַר הַיּוֹם וְלֹא אֲכָלָהּ. בְּשׁוֹגֵג מֵבִיא קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד. בְּמֵזִיד אֵינוֹ לוֹקֶה שֶׁהֲרֵי לֹא עָשָׂה מַעֲשֶׂה וְאַף עַל פִּי שֶׁעָבַר עַל שְׁבוּעַת שֶׁקֶר׃

כא וּמִפְּנֵי מָה לוֹקֶה אִם נִשְׁבַּע שֶׁאָכַל וְהוּא לֹא אָכַל אוֹ שֶׁלֹּא אָכַל וְהוּא אָכַל וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָשָׂה מַעֲשֶׂה. מִפְּנֵי שֶׁמֵּעֵת שְׁבוּעָתוֹ לַשֶּׁקֶר נִשְׁבַּע. אֲבָל אִם נִשְׁבַּע שֶׁיַּעֲשֶׂה וְהוּא לֹא עָשָׂה אֵינָהּ שְׁבוּעַת שֶׁקֶר מִשֶּׁעַת שְׁבוּעָה׃

כב מִי שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה לֹא אֹכַל לְךָ אוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ אוֹ שֶׁהָיָה מְסַרְהֵב בּוֹ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ וְהוּא נִמְנַע וְנִשְׁבַּע וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל לְךָ. וְכֵן הָאוֹמֵר לֹא שְׁבוּעָה לֹא אֹכַל לְךָ. כָּל אֵלּוּ אֲסוּרִין וַהֲרֵי נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל אֶצְלוֹ. וְאִם אָמַר כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת הָאֵלּוּ וְעָבַר וְאָכַל אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת׃

פרק ה

א מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁזָּרַק אִישׁ פְּלוֹנִי צְרוֹר לַיָּם וְהוּא לֹא זָרַק. אוֹ שֶׁלֹּא זָרַק וְהוּא זָרַק. הֲרֵי זֶה חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ בְּלַהֲבָא שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לְהִשָּׁבַע שֶׁיִּזְרֹק וְשֶׁלֹּא יִזְרֹק אִישׁ פְּלוֹנִי. וְכָל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע עַל אֲחֵרִים שֶׁיַּעֲשׂוּ כָּךְ וְכָךְ אוֹ לֹא יַעֲשׂוּ אֲפִלּוּ הָיוּ בָּנָיו אוֹ אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי. שֶׁהֲרֵי אֵין בְּיָדוֹ לֹא לְקַיֵּם וְלֹא לְבַטֵּל. וּמִכְּלָל אוֹתוֹ מַכַּת מַרְדּוּת שֶׁהֲרֵי אֵין בְּיָדוֹ לְקַיֵּם שְׁבוּעָה זוֹ וְנִמְצָא גּוֹרֵם לִשְׁבוּעַת שָׁוְא׃

ב וְלָמָּה אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁהֲרֵי אָפְשָׁר לְאוֹתָן אֲחֵרִים שֶׁיִּשְׁמְעוּ מִמֶּנּוּ וְתִתְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ. וְנִמְצָא כְּשֶׁמַּתְרִים בּוֹ בְּעֵת שֶׁנִּשְׁבַּע הַתְרָאַת סָפֵק שֶׁאֵין לוֹקִין עָלֶיהָ אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה לָאו שֶׁבּוֹ מִפֹּרָשׁ בַּתּוֹרָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת סַנְהֶדְרִין. וְאֵין אוֹתָן אֲחֵרִים נִזְקָקִין לְקַיֵּם דִּבְרֵי זֶה הַנִּשְׁבָּע אֶלָּא אִם כֵּן עָנוּ אָמֵן כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

ג וְאִם קִיְּמוּ דְּבָרָיו הֲרֵי אֵלּוּ מְשֻׁבָּחִין שֶׁלֹּא הִרְגִּילוּ לְהוֹצִיא שְׁבוּעָה לַשָּׁוְא׃

ד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁנִּשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע רְאוּבֵן עַל שִׁמְעוֹן שֶׁלֹּא יֵלֵךְ בִּסְחוֹרָה אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה. אֲבָל אִם נִשְׁבַּע רְאוּבֵן שֶׁלֹּא יִכָּנֵס שִׁמְעוֹן בְּבֵיתוֹ וְשֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִנְּכָסָיו וְעָבַר שִׁמְעוֹן וְנִכְנַס לְבֵיתוֹ שֶׁל רְאוּבֵן וְנֶהֱנָה מִנְּכָסָיו שֶׁלֹּא מִדַּעַת רְאוּבֵן רְאוּבֵן פָּטוּר שֶׁהֲרֵי הוּא אָנוּס וְשִׁמְעוֹן חַיָּב שֶׁעָבַר עַל דָּבָר הָאָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹתוֹ. שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע זֶה אֶלָּא עַל דָּבָר שֶׁהוּא בִּרְשׁוּתוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

ה שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל וְאָכַל אֳכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה וְשָׁתָה מַשְׁקִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה פָּטוּר. אָכַל דְּבָרִים הָאֲסוּרִין מִן הַתּוֹרָה בַּאֲכִילָה כְּגוֹן שֶׁאָכַל כְּזַיִת נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת שְׁקָצִים וּרְמָשִׂים פָּטוּר מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל וְאָכַל אֳכָלִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה וְשָׁתָה מַשְׁקִין שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לִשְׁתִיָּה אוֹ שֶׁאָכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁהֲרֵי יָצָא יְדֵי אֲכִילָה מֵאַחַר שֶׁהֵן חֲשׁוּבִין אֶצְלוֹ אֲכִילָתָן שְׁמָהּ אֲכִילָה׃

ו שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אָכַלְתִּי וְהוּא אָכַל דְּבָרִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה אוֹ נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת חַיָּב שֶׁאֲכִילָתָן שְׁמָהּ אֲכִילָה שֶׁכְּבָר הֵן חֲשׁוּבִין אֶצְלוֹ שֶׁהֲרֵי אֲכָלָן. אֲבָל לְהַבָּא שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל וְנִקְרָה מִקְרֶה וַאֲכָלָן אֵינָהּ אֲכִילָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

ז שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כָּל שֶׁהוּא מִנְּבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת וְאָכַל פָּחוֹת מִכְּזַיִת חַיָּב בִּשְׁבוּעָה שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ מַשְׁבָּע עַל חֲצִי שְׁעוּר מֵהַר סִינַי׃

ח שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל פָּחוֹת מִכְּזַיִת נְבֵלָה וּטְרֵפָה חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי. שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל עָפָר וְכַיּוֹצֵא בּוֹ מִדְּבָרִים שֶׁאֵינָן רְאוּיִין לַאֲכִילָה אִם אָכַל כְּזַיִת חַיָּב. אָכַל פָּחוֹת מִכְּזַיִת הֲרֵי זֶה סָפֵק שֶׁמָּא יִתְחַיֵּב בְּכָל שֶׁהוּא מִפְּנֵי שֶׁאֵין זֶה דַּרְכּוֹ לַאֲכִילָה כְּדֵי לְהַצְרִיכוֹ שְׁעוּר׃

ט וְכֵן הַנִּשְׁבָּע שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל חַרְצָן וְאָכַל מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מִכְּזַיִת הֲרֵי זֶה סָפֵק. הָיָה הַנִּשְׁבָּע נָזִיר שֶׁהוּא אָסוּר בְּחַרְצָן וְאָכַל מִמֶּנּוּ פָּחוֹת מִכְּזַיִת אֵינוֹ חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי. שֶׁהֲרֵי אֵין דַּעְתּוֹ בִּשְׁבוּעָתוֹ אֶלָּא עַל (כָּל) כְּזַיִת שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלָיו וְאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו. לְפִיכָךְ אִם פֵּרֵשׁ וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל חַרְצָן אֶחָד וַאֲכָלוֹ חַיָּב׃

י שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל תְּמָרִים וּנְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת וְאָכַל כְּזַיִת נְבֵלָה אוֹ טְרֵפָה חַיָּב אַף מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁהֲרֵי כָּלַל דְּבָרִים הָאֲסוּרִין עִם דְּבָרִים הַמֻּתָּרִין. וּמִתּוֹךְ שֶׁחָלְקָה שְׁבוּעָה עַל הַתְּמָרִים חָלְקָה עַל דְּבָרִים הָאֲסוּרִים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

יא אֲבָל אִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן בֵּין אָכַל בֵּין לֹא אָכַל אֵין כָּאן חִיּוּב שְׁבוּעָה כְּלָל לֹא שְׁבוּעַת בְּטוּי וְלֹא שְׁבוּעַת שָׁוְא׃

יב נִשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל נְבֵלָה וּטְרֵפָה וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן מֵאִסּוּרֵי תּוֹרָה הֲרֵי זֶה לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא בֵּין אָכַל בֵּין לֹא אָכַל׃

יג שְׁבוּעָה שֶׁאֹכַל כָּכָר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה הַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שָׁוְא עָלָיו לְאָכְלָהּ וְלוֹקֶה עַל שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה בֵּין אָכַל בֵּין לֹא אָכַל. וְאִם לֹא אָכָלָהּ חַיָּב אַף בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי׃

יד שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל כָּכָר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁאֹכְלֶנָּה. הַשְּׁנִיָּה שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁהֲרֵי זוֹ אֲסוּרָה עָלָיו לְאָכְלָהּ וְלוֹקֶה עַל שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה זוֹ בֵּין אֲכָלָהּ בֵּין לֹא אֲכָלָהּ. וְאִם אֲכָלָהּ לוֹקֶה אַף מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. וְכֵן כָּל הַנִּשְׁבָּע לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא בִּטֵּל פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת בְּטוּי וְלוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא וְעוֹשֶׂה הַמִּצְוָה שֶׁנִּשְׁבַּע לְבַטְּלָהּ׃

טו כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה סֻכָּה וְשֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ תְּפִלִּין וְשֶׁלֹּא יִתֵּן צְדָקָה. וְכֵן הַנִּשְׁבָּע לַחֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא אָעִיד לְךָ עֵדוּת זוֹ שֶׁאֲנִי יוֹדְעָהּ אוֹ שֶׁלֹּא אָעִיד לְךָ אִם אֵדַע לְךָ עֵדוּת הֲרֵי זֶה לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְצֻוֶּה לְהָעִיד. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֵדַע לְךָ עֵדוּת הֲרֵי זוֹ שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁאֵין בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יֵדַע לוֹ עֵדוּת. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

טז נִשְׁבַּע לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא קִיֵּם פָּטוּר מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיַּעֲשֶׂה לוּלָב אוֹ סֻכָּה אוֹ שֶׁיִּתֵּן צְדָקָה לֶעָנִי אוֹ שֶׁיָּעִיד לוֹ אִם יֵדַע לוֹ עֵדוּת וְלֹא עָשָׂה וְלֹא נָתַן וְלֹא הֵעִיד הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. שֶׁאֵין שְׁבוּעַת בְּטוּי חָלָה אֶלָּא עַל דִּבְרֵי הָרְשׁוּת שֶׁאִם רָצָה עוֹשֶׂה וְאִם לֹא רָצָה אֵינוֹ עוֹשֶׂה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ד) "לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב". לְפִיכָךְ כָּל הַנִּשְׁבָּע לְהָרַע לַאֲחֵרִים פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת בְּטוּי כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיַּכֶּה אֶת פְּלוֹנִי אוֹ יִקַּלְלֶנּוּ אוֹ יִגְזֹל מָמוֹנוֹ אוֹ יִמְסְרֶנּוּ בְּיַד אַנָּס מִפְּנֵי שֶׁהוּא מְצֻוֶּה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת. וְיֵרָאֶה לִי שֶׁהוּא לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא׃

יז נִשְׁבַּע לְהָרַע לְעַצְמוֹ כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיַּחֲבֹל בְּעַצְמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו. וְאִם לֹא הֵרַע לְעַצְמוֹ חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. נִשְׁבַּע לְהֵיטִיב לַאֲחֵרִים הֲטָבָה שֶׁבְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ כְּגוֹן שֶׁיְּדַבֵּר עָלָיו לַשִּׁלְטוֹן אוֹ יְכַבְּדֶנּוּ שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו. וְאִם עָבַר וְלֹא עָשָׂה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי׃

יח נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל מַצָּה שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם. הֲרֵי זֶה אָסוּר לֶאֱכֹל מַצָּה בְּלֵילֵי הַפֶּסַח וְאִם אָכַל חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי. וְאֵין זֶה שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁהֲרֵי לֹא נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל מַצָּה בְּלֵילֵי הַפֶּסַח אֶלָּא כָּלַל עִתִּים שֶׁאֲכִילַת מַצָּה בָּהֶם רְשׁוּת עִם עֵת שֶׁאֲכִילָתָהּ בּוֹ מִצְוָה וּמִתּוֹךְ שֶׁחָלָה שְׁבוּעָה עַל שְׁאָר הַיָּמִים חָלָה עַל לֵיל הַפֶּסַח. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵשֵׁב בְּצֵל סֻכָּה לְעוֹלָם אוֹ שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עָלָיו בֶּגֶד שָׁנָה אוֹ שְׁנָתַיִם׃

יט נִשְׁבַּע שֶׁהֵנִיחַ תְּפִלִּין הַיּוֹם אוֹ לֹא הֵנִיחַ. שֶׁנִּתְעַטֵּף בְּצִיצִית אוֹ לֹא נִתְעַטֵּף. הֲרֵי זֶה שְׁבוּעַת בְּטוּי לְשֶׁעָבַר. שֶׁזֶּה מַגִּיד דָּבָר שֶׁנַּעֲשָׂה וְלֹא נִשְׁבַּע עַל הַמִּצְוָה לֹא לְקַיְּמָהּ וְלֹא לְבַטְּלָהּ׃

כ נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִישַׁן שְׁלֹשֶׁת יָמִים. אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל כְּלוּם שִׁבְעַת יָמִים וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁהִיא שְׁבוּעַת שָׁוְא. אֵין אוֹמְרִין יֵעוֹר זֶה עַד שֶׁיִּצְטַעֵר וְיָצוּם עַד שֶׁיִּצְטַעֵר וְלֹא יִהְיֶה בּוֹ כֹּחַ לִסְבֹּל וְאַחַר כָּךְ יֹאכַל אוֹ יִישַׁן. אֶלָּא מַלְקִין אוֹתוֹ מִיָּד מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא וְיִישַׁן וְיֹאכַל בְּכָל עֵת שֶׁיִּרְצֶה׃

כא נִשְׁבַּע שֶׁרָאָה גָּמָל פּוֹרֵחַ בָּאֲוִיר. אָמְרוּ לוֹ הֵיאַךְ נִשְׁבַּעְתָּ לַשָּׁוְא וְאָמַר עוֹף גָּדוֹל רָאִיתִי וּמִגָּדְלוֹ קָרָאתִיו גָּמָל וְכָךְ הָיָה בְּדַעְתִּי אֵין זֶה כְּלוּם. שֶׁאֵין כָּל אָדָם קוֹרְאִין גָּמָל אֶלָּא לְגָמָל וּבְטָלָה דַּעְתּוֹ אֵצֶל כָּל אָדָם וְלוֹקֶה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

כב דָּבָר יָדוּעַ אֵצֶל הַחֲכָמִים בַּעֲלֵי שֵׂכֶל וּמַדָּע שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ גְּדוֹלָה מִן הָאָרֶץ מֵאָה וְשִׁבְעִים פְּעָמִים. נִשְׁבַּע אֶחָד מִן הָעָם שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ גְּדוֹלָה מִן הָאָרֶץ אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם שְׁבוּעַת שָׁוְא שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהַדָּבָר כֵּן הוּא אֵין דָּבָר זֶה גָּלוּי וְיָדוּעַ לְכָל הָעָם אֶלָּא לִגְדוֹלֵי הַחֲכָמִים בִּלְבַד. וְאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אִם כֵּן נִשְׁבַּע עַל דָּבָר שֶׁגָּלוּי וְיָדוּעַ לִשְׁלֹשָׁה בְּנֵי אָדָם מִשְּׁאָר הָעָם כְּגוֹן אִישׁ שֶׁהוּא אִישׁ וְאִבֶּן שֶׁהוּא אֶבֶן. וְכֵן אִם נִשְׁבַּע שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ קְטַנָּה מִן הָאָרֶץ אֵינוֹ לוֹקֶה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַדָּבָר כֵּן מִפְּנֵי שֶׁאֵין זֶה יָדוּעַ לְכָל אָדָם וְאֵינוֹ כְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע עַל הָאִישׁ שֶׁהוּא אִשָּׁה שֶׁהֲרֵי לֹא נִשְׁבַּע אֶלָּא עַל רְאִיַּת עֵינָיו שֶׁהֲרֵי הוּא רוֹאֶה אוֹתָהּ קְטַנָּה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה מִדִּבְרֵי חָשְׁבּוֹן תְּקוּפוֹת מַזָּלוֹת וְגִימַטְרִיָּאוֹת וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן מִדִּבְרֵי חָכְמָה שֶׁאֵין נִכָּרִין אֶלָּא לַאֲנָשִׁים אֲחֵרִים׃

פרק ו

א מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת בְּטוּי וְנִחַם עַל שְׁבוּעָתוֹ וְרָאָה שֶׁהוּא מִצְטַעֵר אִם יְקַיֵּם שְׁבוּעָה זוֹ וְנֶהְפְּכָה דַּעְתּוֹ לְדַעַת אַחֶרֶת. אוֹ שֶׁנּוֹלַד לוֹ דָּבָר שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ בְּשָׁעַת הַשְּׁבוּעָה וְנִחַם בִּגְלָלוֹ. הֲרֵי זֶה נִשְׁאָל לְחָכָם אֶחָד אוֹ לִשְׁלֹשָׁה הֲדְיוֹטוֹת בְּמָקוֹם שֶׁאֵין שָׁם חָכָם וּמַתִּירִין לוֹ שְׁבוּעָתוֹ. וְיִהְיֶה מֻתָּר לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹתוֹ. אוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת דָּבָר שֶׁנִּשְׁבַּע לַעֲשׂוֹתוֹ. וְזֶהוּ הַנִּקְרָא הֶתֵּר שְׁבוּעוֹת׃

ב וְדָבָר זֶה אֵין לוֹ עִקָּר כְּלָל בַּתּוֹרָה שֶׁבִּכְתָב. אֶלָּא כָּךְ לָמְדוּ מִמֹּשֶׁה רַבֵּנוּ מִפִּי הַקַּבָּלָה שֶׁזֶּה הַכָּתוּב (במדבר ל ג) "לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ" שֶׁלֹּא יְחַלֵּל הוּא בְּעַצְמוֹ דָּבָר קַלּוּת רֹאשׁ בִּשְׁאָט נָפֶשׁ כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יב) "וְחִלַּלְתָּ אֶת שֵׁם אֱלֹהֶיךָ". אֲבָל אִם נִחַם וְחָזַר בּוֹ חָכָם מַתִּיר לוֹ:

ג וְאֵין אָדָם יָכוֹל לְהַתִּיר שְׁבוּעַת עַצְמוֹ. וְאֵין אָדָם רַשַּׁאי לְהַתִּיר שְׁבוּעָה אוֹ נֶדֶר בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ בְּחָכְמָה. וּבְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רַבּוֹ אָסוּר לוֹ לְהַתִּיר אֶלָּא מִדַּעַת רַבּוֹ:

ד זֶה שֶׁנִּשְׁבַּע הוּא שֶׁיָּבוֹא לִפְנֵי הֶחָכָם לְהַתִּיר לוֹ בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה. וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְהִשָּׁאֵל לוֹ עַל נִדְרוֹ. וְהַבַּעַל נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לַחֲרָטַת אִשְׁתּוֹ וּמַתִּירִין לָהּ וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיוּ הַשְּׁלֹשָׁה מְקֻבָּצִים אֲבָל לֹא יְקַבֵּץ אוֹתָן לְהַתִּיר לָהּ לְכִתְחִלָּה. וְאֵינוֹ נַעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לְהַתִּיר נֶדֶר לְאִשְׁתּוֹ:

ה כֵּיצַד מַתִּירִין. יָבוֹא הַנִּשְׁבָּע לְחָכָם הַמֻּבְהָק אוֹ לִשְׁלֹשָׁה הֶדְיוֹטוֹת אִם אֵין שָׁם מֻמְחֶה. וְאוֹמֵר אֲנִי נִשְׁבַּעְתִּי עַל כָּךְ וְכָךְ וְנִחַמְתִּי. וְאִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאֲנִי מִצְטַעֵר בְּדָבָר זֶה עַד כֹּה אוֹ שֶׁאֵרַע לִי כָּךְ וְכָךְ לֹא הָיִיתִי נִשְׁבַּע וְאִלּוּ הָיְתָה דַּעְתִּי בְּעֵת הַשְּׁבוּעָה כְּמוֹ עַתָּה לֹא הָיִיתִי נִשְׁבַּע. וְהֶחָכָם אוֹ גְּדוֹל הַשְּׁלֹשָׁה אוֹמֵר לוֹ וּכְבָר נִחַמְתָּ. וְהוּא אוֹמֵר לוֹ הֵן. חוֹזֵר וְאוֹמֵר לוֹ שָׁרוּי לְךָ אוֹ מֻתָּר לְךָ אוֹ מָחוּל לְךָ וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּעִנְיָן זֶה בְּכָל לָשׁוֹן. אֲבָל אִם אָמַר לוֹ מוּפָר לְךָ אוֹ נֶעֱקָרָה שְׁבוּעָתְךָ וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּעִנְיָן זֶה לֹא אָמַר כְּלוּם. שֶׁאֵין מֵפֵר אֶלָּא הַבַּעַל אוֹ הָאָב אֲבָל הֶחָכָם אֵינוֹ אוֹמֵר אֶלָּא לְשׁוֹן הַתָּרָה וּמְחִילָה:

ו הַקְּרוֹבִים כְּשֵׁרִים לְהַתִּיר נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת. וּמַתִּירִין בַּלַּיְלָה וּמֵעֲמָד. שֶׁאֵין הַהֶתֵּר הַזֶּה דִּין. לְפִיכָךְ נִשְׁאָלִין לִשְׁבוּעוֹת וְלִנְדָרִים בְּשַׁבָּת אִם הָיוּ לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת. כְּגוֹן שֶׁיִּתְּירוּ לוֹ שְׁבוּעָתוֹ כְּדֵי שֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה הַיּוֹם. וַאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ פְּנַאי לְהַתִּיר שְׁבוּעָתוֹ אוֹ נִדְרוֹ מֵעֶרֶב שַׁבָּת הֲרֵי זֶה מַתִּיר בְּשַׁבָּת הוֹאִיל וְהוּא לְצֹרֶךְ הַשַּׁבָּת:

ז רְאוּבֵן שֶׁהִשְׁבִּיעַ לִשְׁמְעוֹן וְעָנָה אָמֵן. אוֹ קִבֵּל הַשְּׁבוּעָה וְנִחַם שִׁמְעוֹן עַל שְׁבוּעָתוֹ וְנִשְׁאַל עָלֶיהָ. אֵין מַתִּירִין לוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי רְאוּבֵן שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ. וְכֵן אִם נִשְׁבַּע רְאוּבֵן אוֹ נָדַר שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִשִּׁמְעוֹן אוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בּוֹ שִׁמְעוֹן וְנִחַם וְנִשְׁאַל לְחָכָם אֵין מַתִּירִין לוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי שִׁמְעוֹן שֶׁנִּדַּר מִמֶּנּוּ הֲנָיָה. וַאֲפִלּוּ הָיָה שִׁמְעוֹן קָטָן אוֹ עַכּוּ"ם אֵין מַתִּירִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו כְּדֵי שֶׁיֵּדַע הַנִּדָּר שֶׁהַהֶתֵּר זֶה נִדְרוֹ אוֹ שְׁבוּעָתוֹ וּלְפִיכָךְ יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ אוֹ יַהֲנֶה לוֹ:

ח אֶחָד הַנִּשְׁבָּע בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְאֶחָד הַנִּשְׁבָּע בָּרַבִּים. וַאֲפִלּוּ נִשְׁבַּע בַּשֵּׁם הַמְיֻחָד בַּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְנִחַם הֲרֵי זֶה נִשְׁאָל עַל שְׁבוּעָתוֹ וּמַתִּירִין לוֹ. נִשְׁבַּע עַל דַּעַת רַבִּים אוֹ שֶׁנָּדַר עַל דַּעַת רַבִּים אֵין מַתִּירִין לוֹ לְעוֹלָם אֶלָּא לְדָבָר מִצְוָה:

ט כֵּיצַד. נִשְׁבַּע וְתָלָה שְׁבוּעָתוֹ בְּדַעַת רַבִּים שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בִּפְלוֹנִי לְעוֹלָם וְהֶצֶרְכוּ בְּנֵי אוֹתָהּ הָעִיר לִלְמֹד תּוֹרָה אוֹ לְמִי שֶׁיָּמוּל אֶת בְּנֵיהֶם אוֹ שֶׁיִּזְבַּח לָהֶם וְלֹא נִמְצָא אֶלָּא זֶה בִּלְבַד הֲרֵי זֶה נִשְׁאָל לְחָכָם אוֹ לִשְׁלֹשָׁה הֶדְיוֹטוֹת וּמַתִּירִין לוֹ שְׁבוּעָתוֹ וְעוֹשֶׂה לָהֶם מִצּוֹת אִלּוּ וְנוֹטֵל שְׂכָרוֹ מֵאוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵהֶם:

י מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְלֹא נִחַם עַל שְׁבוּעָתוֹ וּבָא לְבֵית דִּין לְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ. אִם רָאוּ הַדַּיָּנִין שֶׁהֶתֵּר שְׁבוּעָה זוֹ גּוֹרֵם לְמִצְוָה וּלְשָׁלוֹם בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וְשֶׁקִּיּוּם שְׁבוּעָה זוֹ גּוֹרֵם לַעֲבֵרָה וְלִקְטָטָה פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח וְנוֹשְׁאִין וְנוֹתְנִין עִמּוֹ בַּדָּבָר וּמוֹדִיעִין לוֹ דְּבָרִים שֶׁגּוֹרֶמֶת שְׁבוּעָתוֹ עַד שֶׁיִּתְנַחֵם. אִם נִחַם בְּדִבְרֵיהֶם מַתִּירִין לוֹ וְאִם לֹא נִחַם וְעָמַד בְּמֵרָיוֹ הֲרֵי זֶה יְקַיֵּם שְׁבוּעָתוֹ:

יא כֵּיצַד. נִשְׁבַּע שֶׁיְּגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ אוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה יִשְׂרָאֵל מִנְּכָסָיו אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה יַיִן שְׁלֹשִׁים יוֹם וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה אוֹמְרִים לוֹ בְּנִי אִם תְּגָרֵשׁ אֶת אִשְׁתְּךָ אַתָּה מוֹצִיא לַעַז עַל בָּנֶיךָ וְאוֹמְרִים הָעָם מִפְּנֵי מָה נִתְגָּרְשָׁה אִמָּן שֶׁל אֵלּוּ וּלְמָחָר קוֹרְאִים לָהֶם בְּנֵי גְּרוּשָׁה וְשֶׁמָּא תִּנָּשֵׂא לְאַחֵר וְאִי אַתָּה יָכוֹל לְהַחְזִירָהּ וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים אֵלּוּ. וְכֵן זֶה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה יִשְׂרָאֵל מִנְּכָסֶיךָ לְמָחָר יִצְטָרֵךְ זֶה וְתִהְיֶה עוֹבֵר עַל (ויקרא כה לו) "וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ" (ויקרא כה לה) "וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ" אוֹ (דברים טו ח) "פָּתֹחַ תִּפְתַּח" וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְזֶה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ שֶׁלֹּא תֹאכַל בָּשָׂר וְשֶׁלֹּא תִשְׁתֶּה יַיִן שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי אַתָּה פּוֹגֵעַ בְּרֶגֶל וּמְבַטֵּל שִׂמְחַת יוֹם טוֹב וְעֹנֶג שַׁבָּת. אִם אָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ זֶה לֹא הָיִיתִי נִשְׁבַּע מַתִּירִין לוֹ וְאִם אָמַר אַף עַל פִּי כֵן לֹא נִחַמְתִּי וְרוֹצֶה אֲנִי בְּכָל זֶה אֵין מַתִּירִין לוֹ:

יב אֵין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד. כֵּיצַד. נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בִּפְלוֹנִי וְנַעֲשָׂה סוֹפֵר הָעִיר. הוֹאִיל וְלֹא נִחַם עַל שְׁבוּעָתוֹ אֵין פּוֹתְחִין לוֹ בְּדָבָר זֶה. וַאֲפִלּוּ אָמַר הוּא מֵעַצְמוֹ אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ לֹא הָיִיתִי נִשְׁבַּע אֵין מַתִּירִין לוֹ הוֹאִיל וַעֲדַיִן לֹא נִחַם אֶלָּא רְצוֹנוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה לוֹ וְשֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה זֶה סוֹפֵר. אֲבָל אִם נִחַם הוּא מֵעַצְמוֹ מִפְּנֵי הַנּוֹלָד וְנֶהֱפְכָה דַּעְתּוֹ מַתִּירִין לוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יג מִי שֶׁנִּשְׁבַּע עַל דָּבָר וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַתִּיר שְׁבוּעָה זוֹ וְנִחַם. הֲרֵי זֶה נִשְׁאָל עַל הַשְּׁבוּעָה הָאַחֲרוֹנָה תְּחִלָּה שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יַתִּיר וְאַחַר כָּךְ יִשָּׁאֵל עַל הָרִאשׁוֹנָה:

יד נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יְדַבֵּר עִם פְּלוֹנִי וְנִשְׁבַּע אַחַר כָּךְ שֶׁאִם יִשְׁאַל עַל שְׁבוּעָה זוֹ וְיַתִּירָהּ יִהְיֶה אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן לְעוֹלָם וְנִתְחַם. הֲרֵי זֶה נִשְׁאָל עַל הַשְּׁבוּעָה הָרִאשׁוֹנָה וּמַתִּירָהּ. וְאַחַר כָּךְ יִשְׁאַל עַל הַשְּׁנִיָּה. שֶׁאֵין מַתִּירִין נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה שֶׁעֲדַיִן לֹא חָלוּ. לְפִיכָךְ אִם הָיָה עוֹמֵד בְּנִיסָן וְנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר שְׁלֹשִׁים יוֹם מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ אִיָּר וְנִתְחַם אֵינוֹ נִשְׁאָל עַד שֶׁיִּכָּנֵס אִיָּר:

טו נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵהָנֶה לְפְלוֹנִי וְשֶׁלֹּא יֵהָנֶה לְחָכָם שֶׁיִּשְׁאַל לוֹ עַל שְׁבוּעָה זוֹ. נִשְׁאַל עַל הָרִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ יִשְׁאַל עַל הַשְּׁנִיָּה:

טז נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֵהָנֶה לְפְלוֹנִי וַהֲרֵי הוּא נָזִיר אִם יִשְׁאַל עַל שְׁבוּעָה זוֹ. יִשְׁאַל עַל שְׁבוּעָתוֹ תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ עַל נְזִירוּתוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

יז שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכַל הַיּוֹם. אוֹ שֶׁאָמַר עַל כָּכָּר זוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֹכְלֶנָּה. וְנִשְׁאַל עַל שְׁבוּעָה רִאשׁוֹנָה וְהֶתֵּרָהּ הֲרֵי זֶה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה. וְכֵן אִם נִשְׁאַל עַל הַשְּׁנִיָּה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁלִישִׁית. נִשְׁאַל עַל הַשְּׁלִישִׁית בִּלְבַד חַיָּב מִשּׁוּם רִאשׁוֹנָה וּשְׁנִיָּה. נִשְׁאַל עַל הַשְּׁנִיָּה חַיָּב מִשּׁוּם רִאשׁוֹנָה [וּשְׁלִישִׁית]. אִם כֵּן מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה. שֶׁאִם לֹא נִשְׁאַל וַאֲכָלָהּ אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יח מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שְׁבוּעַת בִּטּוּי לְהַבָּא וְשָׁקַר בִּשְׁבוּעָתוֹ. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל פַּת זוֹ וַאֲכָלָהּ וְאַחַר שֶׁאֲכָלָהּ קֹדֶם שֶׁיָּבִיא קָרְבָּנוֹ אִם הָיָה שׁוֹגֵג אוֹ קֹדֶם שֶׁיִּלְקֶה אִם הָיָה מֵזִיד נִתְחַם וְנִשְׁאַל לְחָכָם וְהִתִּירָהּ לוֹ. הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִן הַקָּרְבָּן אוֹ מִן הַמַּלְקוּת. וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֲפִלּוּ כְּפָתוּהוּ לִלְקוֹת וְנִשְׁאַל וְהִתִּירוּ לוֹ קֹדֶם שֶׁיַּתְחִילוּ לְהַלְקוֹתוֹ הֲרֵי זֶה פָּטוּר:

פרק ז

א הַתּוֹבֵעַ חֲבֵרוֹ בְּמָמוֹן שֶׁאִם הוֹדָה בּוֹ יִהְיֶה חַיָּב לְשַׁלֵּם וְכָפַר וְנִשְׁבַּע. אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ הַתּוֹבֵעַ וְכָפַר. הֲרֵי זֶה הַנִּתְבָּע הוּא חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָנָה אָמֵן. שֶׁבִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן אֶחָד הַנִּשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ וְאֶחָד שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ אַחֵר וְכָפַר אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָנָה אָמֵן חַיָּב. שֶׁכְּפִירָתוֹ אַחַר שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ הַתּוֹבֵעַ כַּעֲנִיַּת אָמֵן:

ב תְּבָעוֹ בְּמָמוֹן שֶׁאִם יוֹדֶה לוֹ וְיֹאמַר כֵּן הַדָּבָר לֹא יִהְיֶה חַיָּב לְשַׁלֵּם. כְּגוֹן שֶׁתְּבָעוֹ בְּקָנָס שֶׁאֵין אָדָם מְשַׁלֵּם קָנָס עַל פִּי עַצְמוֹ. וְכָפַר וְנִשְׁבַּע. הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וְחַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בִּטּוּי:

ג וְכֵן אִם תְּבָעוֹ בְּקַרְקַע אוֹ בְּעֶבֶד אוֹ בִּשְׁטָר וְכָפַר וְנִשְׁבַּע פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וְחַיָּב בִּשְׁבוּעַת בִּטּוּי שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר:

ד וְלָמָּה נִפְטָר מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וַהֲרֵי זֶה אִלּוּ הוֹדָה חַיָּב הָיָה וּמִשּׁלֵם מַה שֶּׁכָּפַר. לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כא) "בְּפִקָּדוֹן אוֹ בִתְשׂוּמֶת יָד אוֹ בְּגָזֵל אוֹ עָשַׁק אֶת עֲמִיתוֹ" (ויקרא ה כב) "אוֹ מָצָא אֲבֵדָה" הַכֹּל מִטַּלְטְלִין שֶׁאִם יוֹדֶה בָּהֶן יוֹצִיא מָמוֹן מִתַּחַת יָדוֹ. וְיָצְאוּ קַרְקָעוֹת שֶׁאֵין מִטַּלְטְלִין וַהֲרֵי הֵן לִפְנֵי בַּעֲלֵיהֶן וּבְחֶזְקָתָן. וְיָצְאוּ עֲבָדִים שֶׁהֵקֵשׁוּ לְקַרְקָעוֹת. וְיָצְאוּ שְׁטָרוֹת שֶׁאֵין גּוּפָן מָמוֹן:

ה אֶחָד הַנִּשְׁבָּע אַחַר שֶׁתְּבָעוֹ בַּעַל הַמָּמוֹן. אוֹ הַנִּשְׁבָּע מֵעַצְמוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תְּבָעוֹ. כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁקָּדַם וְאָמַר לָמָּה אַתָּה הוֹלֵךְ אַחֲרַי כְּלוּם יֵשׁ לְךָ בְּיָדִי מָמוֹן שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי מָמוֹן. הֲרֵי זֶה חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן הוֹאִיל וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תְּבָעוֹ זֶה:

ו אֶחָד הַנִּשְׁבָּע לְבַעַל הַמָּמוֹן עַצְמוֹ אוֹ לְשָׁלוּחוֹ הַבָּא בְּהַרְשָׁאָתוֹ. שֶׁשְּׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם כְּמוֹתוֹ:

ז וְאֵינוֹ חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן עַד שֶׁיַּשְׁבִּיעוֹ בְּלָשׁוֹן שֶׁהוּא מַכִּירָהּ:

ח הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן בְּמֵזִיד אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁבַּע לַשֶּׁקֶר וְהִתְרוּ בּוֹ עֵדִים בִּשְׁעַת שְׁבוּעָתוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא מֵבִיא אָשָׁמוֹ בִּלְבַד. שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב מוֹצִיאוֹ מִכְּלַל חַיָּבֵי מַלְקוֹת וְחִיְּבוֹ אָשָׁם בֵּין בִּזְדוֹן בֵּין בִּשְׁגָגָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

ט כָּפַר וְנִשְׁבַּע אַרְבַּע אוֹ חָמֵשׁ פְּעָמִים. אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ הַתּוֹבֵעַ אַרְבַּע וְחָמֵשׁ פְּעָמִים וְהוּא כּוֹפֵר עַל כָּל אַחַת וְאַחַת בֵּין בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁלֹּא בְּבֵית דִּין הֲרֵי זֶה חַיָּב קָרְבַּן אָשָׁם עַל כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה. שֶׁאִלּוּ הוֹדָה אַחַר שֶׁכָּפַר הָיָה חַיָּב לְשַׁלֵּם אַף עַל פִּי שֶׁכָּפַר בְּבֵית דִּין וְנִמְצָא פּוֹטֵר עַצְמוֹ בְּכָל כְּפִירָה וּכְפִירָה מִן הַתַּשְׁלוּמִין. לְפִיכָךְ חַיָּב עַל כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה:

י הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ תֵּן לָנוּ פִּקָּדוֹן שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּיָדֶךָ. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לָכֶם בְּיָדִי אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא קָרְבָּן אֶחָד. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי לֹא לְךָ וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

יא אָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ תֵּן לִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד גֵּזֶל וַאֲבֵדָה שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. וַאֲפִלּוּ הָיָה לוֹ פְּרוּטָה אַחַת מִכֻּלָּן חֲרֵי אֵלּוּ מִצְטָרְפִין וְחַיָּב:

יב שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי פִּקָּדוֹן תְּשׁוּמֶת יָד גֵּזֶל וַאֲבֵדָה חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

יג תֵּן לִי חֲמִשִּׁים וּשְׁעוֹרִים וְכֶסֶף שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיָדֶךָ. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי חֲמִשִּׁים וּשְׁעוֹרִין וְכֶסֶף חַיָּב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

יד הָיוּ חֲמִשָּׁה תּוֹבְעִין אוֹתוֹ וְאוֹמְרִין לוֹ תֵּן לָנוּ פִּקָּדוֹן גֵּזֶל וַאֲבֵדָה וּתְשׁוּמֶת יָד שֶׁיֵּשׁ לָנוּ בְּיָדֶךָ. וְאָמַר לָאֶחָד מֵהֶן שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי פִּקָּדוֹן וְגֵזֶל וַאֲבֵדָה וּתְשׁוּמֶת יָד וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ חֲרֵי זֶה חַיָּב עַל כָּל טַעֲנָה וְטַעֲנָה לְכָל אֶחָד וְאֶחָד וְנִמְצָא זֶה חַיָּב עֶשְׂרִים אָשָׁם:

טו טָעַן שֶׁאָבַד הַפִּקָּדוֹן אוֹ כָּפַר בּוֹ וְנִשְׁבַּע וְאַחַר כָּךְ הוֹדָה. וְחָזַר וְטָעַן שֶׁאָבַד וְנִשְׁבַּע וְחָזַר וְהוֹדָה. מְשַׁלֵּם הַקֶּרֶן הָרִאשׁוֹן וְחֹמֶשׁ אֶחָד עַל כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה כד) "וַחֲמִשְׁתָיו". הַתּוֹרָה רִבְּתָה חֲמִשִּׁין הַרְבֵּה עַל קֶרֶן אֶחָד. כֵּיצַד. הָיָה הַקֶּרֶן אַרְבָּעָה וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה וְחָזַר וְטָעַן שֶׁאָבַד וְנִשְׁבַּע וְחָזַר וְהוֹדָה וְחָזַר וְטָעַן שֶׁאָבַד וְנִשְׁבַּע וְהוֹדָה מְשַׁלֵּם שִׁבְעָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

טז פָּחוֹת מִפְּרוּטָה אֵינוֹ מָמוֹן לְפִיכָךְ הַתּוֹבֵעַ חֲבֵרוֹ בְּפָחוֹת מִפְּרוּטָה אוֹ בְּפָחוֹת מִשָּׁוֶה פְּרוּטָה וְכָפַר וְנִשְׁבַּע פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וְחַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי:

פרק ח

א הַגּוֹנֵב שׁוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ. תְּבָעוֹ בַּעַל הַשּׁוֹר וְאָמַר לוֹ גָּנַבְתָּ שׁוֹרִי וְטָבַחְתָּ אוֹ מָכַרְתָּ וְהוּא אוֹמֵר גָּנַבְתִּי אֲבָל לֹא טָבַחְתִּי וְלֹא מָכַרְתִּי וְנִשְׁבַּע חֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שְׁאִלּוּ הוֹדָה מֵעִצְמוֹ שֶׁטָּבַח אוֹ מָכַר לֹא הָיָה מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָנָס כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת גְּנֵבָה. וְנִמְצָא זֶה כְּמוֹ שֶׁלֹּא כָּפַר מָמוֹן וּלְפִיכָךְ פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וְחַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁחֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר שֶׁלֹּא טָבַח וְהוּא טָבַח:

ב וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת עַבְדִּי וְכָפַר וְנִשְׁבַּע וְהָעֶבֶד שֶׁתָּבַע רַבּוֹ וְאָמַר הִפַּלְתָּ שִׁנֵּי וְסִמִּיתָ עֵינִי וְכָפַר וְנִשְׁבַּע פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שְׁאִלּוּ הוֹדָה לֹא הָיָה מְשַׁלֵּם מִפְּנֵי שֶׁהוּא קָנָס. אֲבָל חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ג הַתּוֹבֵעַ אֶת חֲבֵרוֹ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ קָנָס שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְיֵשׁ בּוֹ מָמוֹן שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם אוֹתוֹ עַל פִּי עַצְמוֹ. וְכָפַר בְּכָל דָּבָר וְנִשְׁבַּע חֲרֵי זֶה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. כֵּיצַד. תְּבָעוֹ וְאָמַר לוֹ אָנַסְתָּ אוֹ פִּתִּיתָ בִּתִּי וְהוּא אָמַר לֹא אָנַסְתִּי וְלֹא פִּתִּיתִי וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם קָנָס עַל פִּי עַצְמוֹ אִלּוּ הוֹדָה הָיָה מְשַׁלֵּם בֹּשֶׁת וּפֶגַם עַל פִּי עַצְמוֹ. וְכֵן הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ גָּנַבְתָּ שׁוֹרִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא גָּנַבְתִּי וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם כֶּפֶל בְּהוֹדָאָתוֹ מְשַׁלֵּם הוּא אֶת הַקֶּרֶן בְּהוֹדָאָתוֹ:

ד הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ עָשִׂיתָ בִּי חֲבוּרָה וְהוּא אוֹמֵר לֹא עָשִׂיתִי. הֵמִית שׁוֹרְךָ אֶת שׁוֹרִי וְהוּא אוֹמֵר לֹא הֵמִית וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שְׁאִלּוּ הוֹדָה הָיָה חַיָּב לְשַׁלֵּם:

ה נָתַן שׁוֹרוֹ לְשׁוֹמֵר חִנָּם וּמֵת הַשּׁוֹר. תְּבָעוֹ וְאָמַר לוֹ הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁהִפְקַדְתִּי אֶצְלְךָ אָמַר לוֹ לֹא הִפְקַדְתָּ אֶצְלִי כְּלוּם אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ הִפְקַדְתָּ וְנִגְנַב אוֹ אָבַד וְנִשְׁבַּע חֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שְׁאִלּוּ הוֹדָה וְאָמַר הַדָּבָר כְּשֶׁהָיָה לֹא הָיָה חַיָּב לְשַׁלֵּם מָמוֹן מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹמֵר חִנָּם. אֲבָל חַיָּב הוּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁחֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ו הִשְׁאִיל שׁוֹרוֹ לַחֲבֵרוֹ וּתְבָעוֹ וְאָמַר לוֹ הֵיכָן שׁוֹרִי שֶׁשָּׁאַלְתָּ מִמֶּנִּי וַחֲרֵי הַשּׁוֹר מֵת. וְאָמַר לוֹ הַשּׁוֹאֵל נִגְנַב אוֹ אָבַד וְנִשְׁבַּע עַל זֶה חֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שֶׁחֲרֵי לֹא פָּטַר עַצְמוֹ מִן הַתַּשְׁלוּמִין בִּכְפִירָתוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם חַיָּב הוּא לְשַׁלֵּם בֵּין מֵת אוֹ נִגְנַב אוֹ אָבַד אוֹ נִשְׁבָּה מִפְּנֵי שֶׁהוּא שׁוֹאֵל כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמְקוֹמוֹ. אֲבָל חַיָּב הוּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁחֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ז זֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁאֵינוֹ פּוֹטֵר עַצְמוֹ מִן הַתַּשְׁלוּמִין אֶלָּא בִּכְפִירָה זוֹ וְנִשְׁבַּע בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ הַתּוֹבֵעַ וְכָפַר חֲרֵי זֶה חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא עָנָה אָמֵן וְלֹא הוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו:

ח הַגּוֹנֵב שׁוֹר חֲבֵרוֹ וּתְבָעוֹ וְאָמַר לוֹ שׁוֹרִי גָּנַבְתָּ וְהוּא אוֹמֵר לֹא גָּנַבְתִּי. מַה טִּיבוֹ אֶצְלְךָ אַתָּה הִפְקַדְתּוֹ אֶצְלִי וְנִשְׁבַּע. חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שְׁאִלּוּ הוֹדָה שֶׁגְּנָבוֹ הָיָה חַיָּב לְשַׁלֵּם דְּמֵי הַשּׁוֹר מִכָּל מָקוֹם וְעַכְשָׁו שֶׁאָמַר פִּקָּדוֹן הוּא חֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ בִּכְפִירָה זוֹ מִן הַגְּנֵבָה וּמִן הָאֲבֵדָה שֶׁאִם נִגְנַב הַשּׁוֹר אוֹ אָבַד אַחַר הוֹדָאָה זוֹ הָיָה פָּטוּר מִלְּשַׁלֵּם:

ט וְכֵן אִם טָעַן שֶׁשִּׁכְרוֹ וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִן הַשְּׁבוּרָה וּמִן הַמִּיתָה. וְכֵן אִם טָעַן וְאָמַר הִשְׁאִילָתוֹ לִי וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ מִן הַמִּיתָה בִּשְׁעַת הַמְּלָאכָה כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת הַשְּׁאֵלָה:

י לְפִיכָךְ אִם אָמַר לֹא גָּנַבְתִּי אֲבָל אַתָּה הִפְקַדְתּוֹ אֶצְלִי אוֹ שְׁכַרְתַּנִי לִשְׁמְרוֹ אוֹ הִשְׁאַלְתִּיהוּ לִי וַהֲרֵי שׁוֹרְךָ לְפָנֶיךָ קָחֵהוּ וְנִשְׁבַּע עַל זֶה הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שֶׁהֲרֵי הוֹדָה בַּקֶּרֶן וְלֹא פָּטַר עַצְמוֹ בִּכְפִירָה זוֹ מִכְּלוּם:

יא וְכֵן אִם אָמַר לוֹ אַתָּה מְכַרְתּוֹ לִי וַעֲדַיִן לֹא נָתַתִּי דָּמָיו אוֹ תִּרְצֶה קַח דָּמָיו אוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ. אוֹ שֶׁאָמַר לוֹ אַתָּה נָתַתּוֹ לִי בִּשְׂכַר מְלָאכָה שֶׁאֶעֱשֶׂה לְךָ אִם תִּרְצֶה שֶׁאֶעֱשֶׂה לְךָ אוֹ קָחֵנוּ וְלֵךְ. תּוֹעֶה בַּדֶּרֶךְ מְצָאתִיו וְלֹא יָדַעְתִּי שֶׁהוּא שֶׁלְּךָ עַכְשָׁו שֶׁיָּדַעְתִּי קָחֵנוּ וְלֵךְ. אוֹ שֶׁאָמַר אַחַר פָּרְתִי רָץ וַהֲרֵי הוּא לְפָנֶיךָ. וְנִשְׁבַּע עַל כָּל טַעֲנָה מֵאֵלּוּ פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֲרֵי לֹא פָּטַר עַצְמוֹ מִכְּלוּם. וְחַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר:

יב מִי שֶׁהָיָה חַיָּב מָמוֹן לִשְׁנֵי שֻׁתָּפִין וּתְבָעוֹ אֶחָד מֵהֶן וְכָפַר בּוֹ וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֲרֵי כָּפַר מָמוֹן. תְּבָעוּהוּ שְׁנֵיהֶם וְהוֹדָה בַּכֹּל לְאֶחָד מֵהֶם וְאָמַר לֹא לְוִיתִי אֶלָּא מִזֶּה לְבַדּוֹ וְנִשְׁבַּע פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֲרֵי לֹא פָּטַר עַצְמוֹ מִכְּלוּם. אֲבָל חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי:

יג וְכֵן מִי שֶׁהָיְתָה עָלָיו מִלְוָה בִּשְׁטָר וְכָפַר בָּהּ וְנִשְׁבַּע פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן. שֶׁהֲרֵי בִּשְׁטָר נִשְׁתַּעְבֵּד הַקַּרְקַע וְנִמְצָא זֶה כְּכוֹפֵר בְּקַרְקַע. וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁהַכּוֹפֵר בְּקַרְקַע פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן וְחַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר:

יד הָיְתָה עָלָיו מִלְוָה בְּעֵדִים בִּלְבַד וְכָפַר וְנִשְׁבַּע חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁהֲרֵי פָּטַר עַצְמוֹ בִּכְפִירָתוֹ מִלְּשַׁלֵּם עַתָּה. וְאַף עַל פִּי שֶׁכְּשֶׁיָּבוֹאוּ הָעֵדִים יִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם וְנִמְצָא שֶׁלֹּא הוֹעִילָה לוֹ כְּפִירָתוֹ. הֲרֵי הוֹעִילָה בְּעַתָּהּ וְשֶׁמָּא לֹא יָבוֹאוּ הָעֵדִים אוֹ יָבוֹאוּ וְלֹא תִתְקַיֵּם עֵדוּתָן אוֹ יִפָּסְלוּ וּלְפִיכָךְ חַיָּב:

פרק ט

א הַתּוֹבֵעַ עֲדָיו לְהָעִיד לוֹ עֵדוּת שֶׁיִּתְחַיֵּב הַנִּתְבָּע בְּעֵדוּתָן לְבַדָּהּ לִתֵּן לְתוֹבֵעַ זֶה מָמוֹן הַמִּטַּלְטֵל. וְכָפְרוּ בְּעֵדוּתָן וְנִשְׁבְּעוּ. בֵּין שֶׁנִּשְׁבְּעוּ בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁנִּשְׁבְּעוּ חוּץ לְבֵית דִּין הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. שֶׁהֲרֵי הִפְסִידוּהוּ מָמוֹן בִּכְפִירָתָם. וְכֵן אִם הִשְׁבִּיעָם הַתּוֹבֵעַ וְכָפְרוּ בּוֹ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁבְּעוּ הֵן וְלֹא עָנוּ אָמֵן אַחַר שְׁבוּעָתוֹ כֵּינָן שֶׁכָּפְרוּ הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. וְהוּא שֶׁיַּשְׁבִּיעֵם בְּבֵית דִּין:

ב אֵין הָעֵדִים חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת עַד שֶׁיִּכְפְּרוּ בְּעֵדוּתָן בְּבֵית דִּין. בֵּין שֶׁנִּשְׁבְּעוּ אוֹ הִשְׁבִּיעָן בְּבֵית דִּין בֵּין שֶׁנִּשְׁבְּעוּ אוֹ הִשְׁבִּיעָן חוּץ לְבֵית דִּין. וְהַכְּפִירָה בְּבֵית דִּין בִּלְבַד. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) "אִם לֹא יַגִּיד וְנָשָׂא עֲוֹנוֹ" מָקוֹם שֶׁיַּגִּיד וְיוֹעִיל הוּא שֶׁאִם לֹא יַגִּיד שָׁם יִתְחַיֵּב:

ג תְּבָעָן בְּעֵדוּת שֶׁאֵינָהּ מְחֻיֶּבֶת מָמוֹן אוֹ בְּעֵדוּת קַרְקָעוֹת אוֹ עֲבָדִים אוֹ שְׁטָרוֹת וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. שֶׁאֵין חַיָּבִין אֶלָּא עַל כְּפִירַת עֵדוּת מָמוֹן שֶׁדּוֹמָה לְפִקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד וְגֵזֶל וַאֲבֵדָה שֶׁפָּרַטְנוּ הַכָּתוּב בַּפָּרָשָׁה שֶׁהֵן מִטַּלְטְלִין שֶׁגּוּפָן מָמוֹן וּכְשֶׁיַּעִידוּ לָזֶה יִתֵּן זֶה:

ד וְכֵן הַמַּשְׁבִּיעַ עֵדֵי קֹנֶס וְכָפְרוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. מִפְּנֵי שֶׁאִם קָדַם הַנִּתְבָּע וְהוֹדָה בְּקֹנֶס יִפָּטֵר מִלְּשַׁלֵּם וְאַף עַל פִּי שֶׁבָּאוּ הָעֵדִים אַחַר כֵּן וְהֵעִידוּ. נִמְצְאוּ הָעֵדִים לֹא חִיְּבוּ זֶה בְּעֵדוּתָן לְבַדָּהּ אֶלָּא עֵדוּתָן עִם כְּפִירַת הַנִּתְבָּע הִיא הַמְחַיֶּבֶת אוֹתָן וְהוֹאִיל וְאִם הוֹדָה לֹא תּוֹעִיל עֵדוּתָן אִם כָּפְרוּ בָּהּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין:

ה מַשְׁבִּיעֲכֶם אֲנִי שֶׁתָּבוֹאוּ וְתָעִידוּ לִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל וְתַשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה וְכָפְרוּ. חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת מִפְּנֵי הַקֶּרֶן שֶׁהוּא מָמוֹן לֹא מִפְּנֵי הַכֶּפֶל שֶׁהוּא קֹנֶס. וְכֵן אִם הִשְׁבִּיעָם שֶׁיָּעִידוּ לוֹ שֶׁאָנַס פְּלוֹנִי אוֹ פִּתָּה בִּתּוֹ וְכָפְרוּ חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת מִפְּנֵי הַבּוּשֶׁת וְהַפְּגָם שֶׁאִם הוֹדָה בָּהֶם הַנִּתְבָּע מְשַׁלֵּם לֹא מִפְּנֵי הַקֹּנֶס. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ו אֵין הָעֵדִים חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת עַד שֶׁיִּכְפְּרוּ וְיִשָּׁבְעוּ אַחַר תְּבִיעַת בַּעַל דִּין עַצְמוֹ אוֹ שְׁלוּחוֹ. אֲבָל אִם קָדְמוּ וְנִשְׁבְּעוּ קֹדֶם שֶׁיִּתְבָּעֵם פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת:

ז כֵּיצַד. רָאוּ הַתּוֹבֵעַ הוֹלֵךְ אַחֲרֵיהֶן אָמְרוּ לוֹ לָמָּה אַתָּה בָּא אַחֲרֵינוּ שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת מִפְּנֵי שֶׁלֹּא תִּבָּעֵן הַתּוֹבֵעַ אֶלָּא הֵם קָדְמוּ וְנִשְׁבְּעוּ בִּתְבִיעַת עַצְמָן. וְכֵן אִם הִשְׁבִּיעָם הַנִּתְבָּע שֶׁאִם תִּדְעוּ לָזֶה שֶׁתּוֹבֵעַ אוֹתוֹ עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וְתָעִידוּ לוֹ וְכָפְרוּ הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת עַד שֶׁיַּשְׁבִּיעֵם הַתּוֹבֵעַ. וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר אִם הִשְׁבִּיעָם שֶׁיָּבוֹאוּ וְיָעִידוּ שֶׁיֵּשׁ לִפְלוֹנִי בְּיַד פְּלוֹנִי מָמוֹן וְכָפְרוּ שֶׁהֵן פְּטוּרִין שֶׁאֵין זֶה הַתּוֹבֵעַ בַּעַל דִּין עַצְמוֹ. וְכֵן אִם קָדְמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוּת הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה א) "וְשָׁמְעָה קוֹל אָלָה וְהוּא עֵד". שֶׁקְּדָמָה עֵדוּת לִשְׁבוּעָה לֹא שֶׁקְּדָמָה שְׁבוּעָה לְעֵדוּת:

ח כֵּיצַד. מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם כְּשֶׁתְּדָעוּ לִי עֵדוּת שֶׁתָּבוֹאוּ וּתְעִידוּנִי וְאָמְרוּ אָמֵן וְיָדְעוּ לוֹ עֵדוּת אַחַר כֵּן וּתְבָעָם לְהָעִיד וְכָפְרוּ בּוֹ וְהֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת:

ט אֵין הָעֵדִים חַיָּבִים בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת עַד שֶׁיְּיַחֵד אוֹתָם הַתּוֹבֵעַ וַיַּשְׁבִּיעֵם אוֹ יִשָּׁבְעוּ. כֵּיצַד. עָמַד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְאָמַר מַשְׁבִּיעַ אֲנִי כָּל מִי שֶׁיֵּדַע לִי עֵדוּת שֶׁיָּבוֹא וְיָעִיד לִי וְעָנוּ כֻּלָּם אָמֵן וְעָדָיו בְּכֻלָּם וְאַחַר כָּךְ תָּבַע עֵדָיו וְכָפְרוּ בּוֹ הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יִחֵד עֵדָיו בִּשְׁבוּעָה בִּפְנֵי עַצְמָן. אֲבָל אִם אָמַר מַשְׁבִּיעַ אֲנִי כָּל הָעוֹמְדִים כָּאן שֶׁאִם יֵדְעוּ לִי עֵדוּת שֶׁיָּבוֹאוּ וְיָעִידוּ לִי וְהָיוּ עֵדָיו בְּכֻלָּם וְכָפְרוּ הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁהֲרֵי יְחָדָם בְּכְלַל אֲחֵרִים:

י וְכֵן אִם אָמַר לָעֵדִים בּוֹאוּ וְהָעִידוּ לִי שֶׁיֵּשׁ לִי מָנֶה בְּיַד פְּלוֹנִי. וְאַחַר כָּךְ עָמַד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְהִשְׁבִּיעַ כָּל מִי שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת יָבוֹא וְיָעִיד וְלֹא בָּאוּ וְלֹא הֵעִידוּ הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. שֶׁהֲרֵי תְּבָעָן תְּחִלָּה. וְהוּא שֶׁיִּהְיוּ אָז בְּבֵית הַכְּנֶסֶת וְיִהְיֶה שָׁם בֵּית דִּין. אֲבָל אִם לֹא הָיוּ בִּפְנֵי בֵּית דִּין אִם עָנוּ אָמֵן חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת כְּשֶׁיִּכְפְּרוּ בְּעֵדוּתָן בְּבֵית דִּין וְאִם לֹא עָנוּ אָמֵן אֵינָן חַיָּבִין:

יא אֶחָד הַמַּשְׁבִּיעַ עֵדָיו בִּשְׁבוּעָה. אוֹ שֶׁאָמַר לָהֶן מְצַוֶּה אֲנִי עֲלֵיכֶם בִּשְׁבוּעָה אוֹסָרְכֶם אֲנִי בִּשְׁבוּעָה הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין. וְהוּא שֶׁיַּשְׁבִּיעֵם בְּשֵׁם אוֹ בְּכִנּוּי מִן הַכִּנּוּיִים כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יב וְאֵין הָעֵדִים חַיָּבִין עַד שֶׁיַּשְׁבִּיעֵם בְּלָשׁוֹן שֶׁהֵם מַכִּירִין אוֹתָהּ:

יג הִנֵּה לָמַדְתָּ שֶׁאֵין הָעֵדִים חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֶלָּא עַל פִּי עֲשָׂרָה דְּבָרִים. וְאֵלּוּ הֵן. שֶׁיִּתְבָּעֵם הַתּוֹבֵעַ. וְשֶׁתְּהֶיֶה עֵדוּת מָמוֹן. וְשֶׁיִּהְיֶה מָמוֹן הַמִּסְתַּלְטֵל. וְשֶׁיִּתְחַיֵּב הַנִּתְבָּע לְשַׁלֵּם בְּעֵדוּתָן לְבַד אִם הֵעִידוּ. וְשֶׁיִּכְפְּרוּ אַחַר שֶׁתִּבָּעָן הַתּוֹבֵעַ. וְשֶׁיִּכְפְּרוּ בְּבֵית דִּין. וְשֶׁתְּהֶיֶה שָׁם שְׁבוּעָה בְּשֵׁם אוֹ בְּכִנּוּי. וְשֶׁתִּתְקַדֵּם יְדִיעַת הָעֵדוּת לַשְּׁבוּעָה. וְשֶׁיְּיַחֵד עֵדָיו בְּעֵת הַשְּׁבוּעָה אוֹ בְּעֵת הַתְבִיעָה. וְשֶׁתְּהֶיֶה הַשְּׁבוּעָה בְּלָשׁוֹן שֶׁהֵן מַכִּירִין אוֹתָהּ:

יד כָּל מָקוֹם שֶׁאָמַרְנוּ פָּטוּר. פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת אֲבָל חַיָּב בִּשְׁבוּעַת בְּטוּי וְהוּא שֶׁנִּשְׁבַּע אוֹ שָׁעָנָה אָמֵן אִם הִשְׁבִּיעוֹ אַחֵר שֶׁהֲרֵי נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר. אֲבָל הַמְחֻיָּב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת אַף עַל פִּי שֶׁהוּא נִשְׁבַּע עַל שֶׁקֶר וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻזְהָר אֵינוֹ חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי אֶלָּא מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת בִּלְבַד. שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב הוֹצִיא שְׁבוּעַת הָעֵדוּת מִכְּלַל שְׁבוּעַת בְּטוּי לְחַיֵּב הַמְּזִיד בָּהּ כְּשׁוֹגֵג בְּקָרְבָּן אֲבָל לֹא בְּמַלְקוֹת שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא ה ד ה) "לְאַחַת מֵאֵלֶּה". בְּמִין אֶחָד מִמִּינֵי שְׁבוּעוֹת אַתָּה מְחַיֵּב הַנִּשְׁבָּע וְאִי אַתָּה מְחַיֵּבוֹ בִּשְׁנֵי מִינִין עַד שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב בְּדִין שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּבְדִין שְׁבוּעַת בְּטוּי:

טו מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וְתָעִידוּ לִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד גְּזֵל וַאֲבֵדָה. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיַד פְּלוֹנִי פִּקָּדוֹן וּתְשׁוּמֶת יָד גְּזֵל וַאֲבֵדָה חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

טז מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם אִם לֹא תָּבוֹאוּ וְתָעִידוּ לִי שֶׁיֵּשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי חֲטִים וּשְׂעוֹרִים וְכֻסְּמִין. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת אֵינָם חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִים לְךָ עֵדוּת שֶׁיֵּשׁ לְךָ בְּיַד פְּלוֹנִי חִטִּים וּשְׂעוֹרִים וְכֻסְּמִין חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת:

יז וְכֵן אִם תָּבְעוּ אוֹתָן רַבִּים לְהָעִיד לָהֶם וְאָמְרוּ שְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לָכֶם עֵדוּת אֵינָן חַיָּבִין אֶלָּא אַחַת. לֹא לְךָ וְלֹא לְךָ חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת כְּדֶרֶךְ שֶׁבֵּאַרְנוּ בִּשְׁבוּעוֹת הַפִּקָּדוֹן:

יח הַנִּשְׁבָּע לַחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת וְנִמְצָא שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת הֲרֵי זֶה פָּטוּר וְאֵין כָּאן לֹא שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וְלֹא שְׁבוּעַת בְּטוּי. מִפְּנֵי שֶׁשְּׁבוּעַת בְּטוּי אֵינָהּ אֶלָּא בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ לָאו וְהֵן. וְאִם יֹאמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי יוֹדֵעַ לְךָ עֵדוּת אֵין זֶה שְׁבוּעַת בְּטוּי אֶלָּא שְׁבוּעַת הָעֵדוּת. הוֹאִיל וְלָאו זֶה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ אֵינָהּ שְׁבוּעַת בְּטוּי. כָּךְ הֵן שֶׁבָּהּ שֶׁהוּא הַנִּשְׁבָּע שֶׁיּוֹדֵעַ לוֹ עֵדוּת אֵינוֹ שְׁבוּעַת בְּטוּי:

יט דָּבָר בָּרוּר הוּא שֶׁהַנִּשְׁבָּע לַחֲבֵרוֹ שֶׁהֵעִיד לוֹ וְהוּא לֹא הֵעִיד אוֹ שֶׁלֹּא הֵעִיד לוֹ וְהוּא הֵעִיד הֲרֵי זֶה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת בְּטוּי וְאֵין כָּאן שְׁבוּעַת עֵדוּת כְּלָל:

פרק י

א הָיוּ עֵדָיו אוֹ אֶחָד מֵהֶן פָּסוּל אוֹ קָרוֹב וַאֲפִלּוּ מִפְּסוּלֵי עֵדוּת שֶׁל דִּבְרֵיהֶם. אוֹ שֶׁהָיָה הַמֶּלֶךְ אֶחָד מֵעֵדָיו שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לְהָעִיד. אוֹ שֶׁהָיוּ עֵד מִפִּי עֵד וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאִלּוּ (הוֹדוּ) הֵעִידוּ לֹא הָיוּ מְחֻיָּבִין בְּעֵדוּתָן מָמוֹן:

ב מַשְׁבִּיעַ אֲנִי עֲלֵיכֶם שֶׁתָּבוֹאוּ וְתָעִידוּ לִי שֶׁאָמַר אִישׁ פְּלוֹנִי שֶׁיִּתֵּן לִי מָאתַיִם זוּז וְלֹא נָתַן וְכָפְרוּ הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. שֶׁאִם הֵעִידוּ בְּדָבָר זֶה לֹא יִתְחַיֵּב הַנִּתְבָּע מָמוֹן בַּאֲמִירָתוֹ. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה:

ג תְּבָעָן לְהָעִיד לוֹ שֶׁהוּא כֹּהֵן אוֹ לֵוִי אוֹ שֶׁאֵינוֹ בֶּן גְּרוּשָׁה אוֹ בֶּן חֲלוּצָה וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאֵין כָּאן עֵדוּת מָמוֹן׃

ד תְּבָעָן שֶׁיָּעִידוּ לוֹ שֶׁחָבַל בּוֹ בְּנוֹ וְשֶׁהִדְלִיק פְּלוֹנִי גְּדִישׁוֹ בְּשַׁבָּת וְשֶׁאָנַס פְּלוֹנִי אוֹ פִּתָּה בִּתּוֹ הַמְאֹרָסָה וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. שֶׁאִם הֵעִידוּ עֵדוּת זוֹ יִתְחַיֵּב הַנִּתְבָּע מִיתַת בֵּית דִּין וְאֵינוֹ חַיָּב תַּשְׁלוּמִין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת נַעֲרָה. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

ה הָיָה עֵד אֶחָד וְכָפַר וְהִשְׁבִּיעוֹ פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאֵין עֵדוּת עֵד אֶחָד מְחַיֶּבֶת מָמוֹן׃

ו תָּבַע אֶת שְׁנֵי עֵדָיו שֶׁיָּעִידוּ לוֹ שֶׁזִּנְּתָה אִשְׁתּוֹ וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ הֲרֵי אֵלּוּ חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת. שֶׁאִלּוּ הֵעִידוּ הָיוּ מַפְסִידִין לָהּ כְּתֻבָּתָהּ וְיִפָּטֵר זֶה שֶׁתְּבָעָן וַהֲרֵי כָּפְרוּ בְּעֵדוּת מָמוֹן׃

ז תָּבַע עֵדֵי קִנּוּי אוֹ עֵדֵי סְתִירָה וְכָפְרוּ וְנִשְׁבְּעוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאִלּוּ הֵעִידוּ אֵין חִיּוּב מָמוֹן כָּאן אֶלָּא לְהַשְׁקוֹתָהּ בִּלְבַד. וְאַף עַל פִּי שֶׁעֵדוּת זוֹ גּוֹרֶמֶת לָהּ שֶׁתַּפְסִיד כְּתֻבָּתָהּ אִם לֹא תִּשְׁתֶּה דָּבָר שֶׁגּוֹרֵם לְמָמוֹן שֶׁהֲרֵי אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁתֶּה וְלֹא תִּשְׁבֹּר כְּתֻבָּתָהּ׃

ח הֲרֵי שֶׁקִּנֵּא לְאִשְׁתּוֹ וְנִסְתְּרָה בְּעֵדִים וְזָנְתָה בְּעֵד אֶחָד אַחַר הַקִּנּוּי וְהַסְּתִירָה וְהִשְׁבִּיעַ עֵד זֶה שֶׁיָּבוֹא וְיָעִיד וְכָפַר חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהוּא עֵד אֶחָד אִלּוּ הֵעִיד עֵדוּת זוֹ הָיְתָה יוֹצְאָה בְּלֹא כְּתֻבָּה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת סוֹטָה׃

ט וְכֵן כָּל עֵד אֶחָד שֶׁמְּחַיֵּב מָמוֹן בְּעֵדוּתוֹ אִם כָּפַר וְנִשְׁבַּע אוֹ שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ בְּבֵית דִּין וְכָפַר חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת׃

י כֵּיצַד. כְּגוֹן שֶׁהָיָה הַתּוֹבֵעַ וְהַנִּתְבָּע חֲשׁוּדִין עַל הַשְּׁבוּעָה שֶׁאֵין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָם וְהִשְׁבִּיעַ לְעֵד אֶחָד שֶׁיָּבוֹא וְיָעִיד לוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד זֶה מָנֶה וְכָפַר הֲרֵי זֶה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאִלּוּ הֵעִיד הָיָה הַנִּתְבָּע הַזֶּה מְשֻׁלָּם מָמוֹן בְּעֵדוּתוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּהִלְכוֹת טוֹעֵן. וְכֵן כָּל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה׃

יא הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיעָה עֵד אֶחָד שֶׁיָּעִיד לָהּ בְּמִיתַת בַּעְלָהּ וְכָפַר חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת שֶׁאִלּוּ הֵעִיד הָיְתָה נִשֵּׂאת וְנוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ׃

יב בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים כְּשֶׁהָיָה לָהּ לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ מִן הַמְּשַׁלְטְלִין. אֲבָל אִם אֵין לָהּ לִגְבּוֹת כְּתֻבָּתָהּ אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע הֲרֵי זֶה פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. וְכֵן אִם הָיוּ שְׁנַיִם. שֶׁהַמַּשְׁבִּיעַ עֵדֵי קַרְקַע פְּטוּרִין כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

יג הִשְׁבִּיעַ עֵדָיו בְּבֵית דִּין וְכָפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת כְּגוֹן שֶׁהִתְחִיל הַשֵּׁנִי לִכְפֹּר בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שְׁנֵיהֶם חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מֵביא חַטָּאתוֹ עַל שְׁבוּעָתוֹ. כָּפַר הָרִאשׁוֹן וְשָׁהָה הָעֵד הַשֵּׁנִי יוֹתֵר מִכְּדֵי דִּבּוּר וְאַחַר כָּךְ כָּפַר. הָרִאשׁוֹן חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת וְהַשֵּׁנִי פָּטוּר מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת. שֶׁאִלּוּ הוֹדָה זֶה הַשֵּׁנִי לֹא הָיְתָה עֵדוּתוֹ מְחַיֶּבֶת מָמוֹן׃

יד הוֹדָה אֶחָד וְכָפַר אֶחָד הַכּוֹפֵר חַיָּב בֵּין שֶׁכָּפַר בַּתְּחִלָּה בֵּין שֶׁכָּפַר בַּסּוֹף. כָּפְרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַד וְקָדַם הָאֶחָד וְהוֹדָה בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר הֲרֵי זֶה פָּטוּר וְהָעוֹמֵד בִּכְפִירָתוֹ חַיָּב בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת׃

טו הִשְׁבִּיעַ שְׁתֵּי כִּתֵּי עֵדִים וּשְׁתֵּיהֶן רְאוּיוֹת לְהָעִיד. וְכָפְרָה כַּת רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ כָּפְרָה כַּת שֵׁנִיָּה. הָרִאשׁוֹנָה פְּטוּרָה מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת מִפְּנֵי שֶׁהֵן סוֹמְכִין עַל עֵדוּת שֵׁנִיָּה וְאֶפְשָׁר לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן בְּעֵדוּת הַכַּת הָאַחֶרֶת וְנִמְצָא זֶה הַנִּתְבָּע אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם בְּעֵדוּת אִלּוּ שֶׁכָּפְרוּ לְבַדָּהּ. הָיְתָה הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה קְרוֹבִין לַתּוֹבֵעַ אוֹ עֵדוּת שֵׁנִיָּה וְאֶפְשָׁר לְהוֹצִיא הַמָּמוֹן בְּעֵדוּת הַכַּת הָאַחֶרֶת וְנִמְצָא זֶה הַנִּתְבָּע אֵינוֹ חַיָּב לְשַׁלֵּם בְּעֵדוּת אִלּוּ שֶׁכָּפְרוּ לְבַדָּהּ. הָיְתָה הַכַּת הַשֵּׁנִיָּה קְרוֹבִין לַתּוֹבֵעַ אוֹ לַנִּתְבָּע בִּנְשׂוֹתֵיהֶן וַהֲרֵי הֵן גּוֹסְסוֹת אַף הָרִאשׁוֹנָה חַיֶּבֶת. שֶׁהֲרֵי הַשֵּׁנִיָּה בְּעֵת כְּפִירַת הָרִאשׁוֹנָה לֹא הָיְתָה רְאוּיָה לְהָעִיד וְאַף עַל פִּי שֶׁבְּמְהֵרָה יִהְיוּ רְאוּיִין כְּשֶׁיָּמוּתוּ אִלּוּ הַגּוֹסְסוֹת. וְאִם כָּפְרָה הַשֵּׁנִיָּה אַחֲרֵי שֶׁמֵּתוּ נְשׂוֹתֵיהֶן חַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת׃

טז הַתּוֹבֵעַ אֶת הָעֵדִים לְהָעִיד לוֹ וְכָפְרוּ וְהִשְׁבִּיעָן וְעָנוּ אָמֵן וְהִשְׁבִּיעָן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ פְּעָמִים וְהֵן עוֹנִין אַחַר כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה חוּץ לְבֵית דִּין וּכְשֶׁבָּאוּ לְבֵית דִּין הוֹדוּ וְהֵעִידוּ הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִין מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ. וְאִם בָּאוּ לְבֵית דִּין וְעָמְדוּ בִּכְפִירָתָן חַיָּבִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת מֵאוֹתָן הַשְּׁבוּעוֹת שֶׁחוּץ לְבֵית דִּין׃

יז בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁעָנוּ אָמֵן. אֲבָל אִם לֹא עָנוּ אָמֵן אֶלָּא כָּפְרוּ עַל כָּל שְׁבוּעָה וּשְׁבוּעָה הוֹאִיל וְלֹא הוֹצִיאוּ שְׁבוּעָה מִפִּיהֶם וְלֹא עָנוּ אָמֵן הֲרֵי אֵלּוּ פְּטוּרִים עַד שֶׁיִּשְׁבְּעֵם בְּבֵית דִּין וְיִכְפְּרוּ בּוֹ שָׁם כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

יח הִשְׁבִּיעָן בְּבֵית דִּין וְכָפְרוּ וְחָזַר וְהִשְׁבִּיעָן אַרְבַּע וְחָמֵשׁ פְּעָמִים וְהֵן כּוֹפְרִין עַל כָּל אַחַת וְאַחַת בֵּין חוּץ לְבֵית דִּין בֵּין בִּפְנֵי בֵּית דִּין וַאֲפִלּוּ עָנוּ אָמֵן אוֹ נִשְׁבְּעוּ מִפִּי עַצְמָן פַּעַם אַחַר פַּעַם אֵינָן חַיָּבִין מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֶלָּא אַחַת מִפְּנֵי שֶׁאַחַר שֶׁכָּפְרוּ בְּבֵית דִּין אִם חָזְרוּ וְהוֹדוּ אֵין עֵדוּתָן מוֹעֶלֶת כְּלוּם׃

יט נִמְצָאתָ לָמֵד שֶׁכָּל הַשְּׁבוּעוֹת שֶׁנִּשְׁבְּעוּ אַחַר שֶׁכָּפְרוּ בְּבֵית דִּין הֵן עַל כְּפִירַת עֵדוּת שֶׁאֵינָהּ מְחַיֶּבֶת מָמוֹן שֶׁהֵן פְּטוּרִין עָלֶיהָ מִשְּׁבוּעַת הָעֵדוּת וְחַיָּבִין בִּשְׁבוּעַת בִּטּוּי כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ׃

פרק יא

א כְּשֵׁם שֶׁשְּׁבוּעַת שָׁוְא וְשֶׁקֶר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה. כָּךְ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁיִּשָּׁבַע מִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה בְּבֵית דִּין שֶׁשָּׁם שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו יג) (דברים י כ) "וּבִשְׁמוֹ תִּשָּׁבֵעַ" זוֹ מִצְוַת עֲשֵׂה. שֶׁהַשְּׁבוּעָה בִּשְׁמוֹ הַגָּדוֹל וְהַקָּדוֹשׁ מִדַּרְכֵי הָעַבוֹדָה הִיא וְהִדּוּר וְקִדּוּשׁ גָּדוֹל הוּא לְהִשָּׁבַע בִּשְׁמוֹ:

ב וְאָסוּר לְהִשָּׁבַע בְּדָבָר אַחֵר עִם שְׁמוֹ. וְכָל הַמְשַׁתֵּף דָּבָר אַחֵר עִם שֵׁם הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּשְׁבוּעָה נֶעֱקָר מִן הָעוֹלָם. שֶׁאֵין שָׁם מִי שֶׁרָאוּי לַחְלֹק לוֹ כָּבוֹד שֶׁנִּשְׁבָּעִין בִּשְׁמוֹ אֶלָּא הָאֶחָד בָּרוּךְ הוּא:

ג וּמֻתָּר לְאָדָם לְהִשָּׁבַע עַל הַמְּצָוָה לַעֲשׂוֹתָהּ כְּדֵי לְזָרֵז אֶת עַצְמוֹ וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻשְׁבָּע עָלֶיהָ מֵהַר סִינַי שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים קיט קו) "נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּמָה לִשְׁמֹר מִשְׁפְּטֵי צִדְקֶךָ":

ד שְׁבוּעָה זוֹ שֶׁמַּשְׁבִּיעִין הַדַּיָּנִים לְמִי שֶׁנִּתְחַיֵּב שְׁבוּעָה הִיא הַנִּקְרֵאת שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין. בֵּין שֶׁהָיָה חַיָּב בִּשְׁבוּעָה זוֹ מִן הַתּוֹרָה בֵּין שֶׁהָיָה חַיָּב בָּהּ מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים:

ה שְׁלֹשָׁה מִינֵי שְׁבוּעוֹת הֵן שֶׁחַיָּבִין בָּהֶן מִן הַתּוֹרָה. וְאֵלּוּ הֵן. מִי שֶׁטָּעָנוּ חֲבֵרוֹ מִשַּׁלְטָלִין וְהוֹדָה בְּמִקְצָתָן וְכָפַר בְּמִקְצָתָן. וּמִי שֶׁכָּפַר בְּכָל הַמִּשַּׁלְטָלִין שֶׁטָּעָנוּ וְעֵד אֶחָד מֵעִיד עָלָיו וּמַכְחִישׁוֹ הֲרֵי אֵלּוּ שְׁתֵּי שְׁבוּעוֹת עַל יְדֵי טַעֲנַת וַדַּאי וּכְפִירָה. וְכֵן שׁוֹמֵר שֶׁטּוֹעֵן שֶׁאָבַד דָּבָר שֶׁהִפְקִידוּ אֶצְלוֹ אוֹ נִגְנַב אוֹ מֵת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה הֲרֵי זֶה נִשְׁבָּע מִסָּפֵק. שֶׁאֵין בַּעַל הַפִּקָּדוֹן יוֹדֵעַ אִם אֱמֶת טוֹעֵן זֶה הַשּׁוֹמֵר אוֹ שֶׁקֶר. וְהוּא נִשְׁבָּע מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כב י) "שְׁבוּעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם":

ו כָּל שְׁבוּעָה שֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ הַדַּיָּנִין חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה מִינֵי שְׁבוּעוֹת אֵלּוּ הֲרֵי הִיא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים וְגַם הִיא הַנִּקְרֵאת שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין. וְגַם שְׁבוּעוֹת אֵלּוּ מִדִּבְרֵיהֶם שְׁנֵי מִינֵי שְׁבוּעוֹת הֵן. יֵשׁ מֵהֶן שְׁבוּעוֹת עַל יְדֵי טַעֲנַת וַדַּאי וּכְפִירָה כְּגוֹן שְׁבוּעַת שָׁכִיר וּפוֹגֵם שְׁטָרוֹ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וְיֵשׁ מֵהֶן שְׁבוּעוֹת בְּטַעֲנַת סָפֵק כְּגוֹן שְׁבוּעַת הַשֻּׁתָּפִין וְהָאֲרִיסִין וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן. וּבְדִינֵי מָמוֹנוֹת יִתְבָּאֵר חִיּוּב כָּל אַחַת וְאַחַת מֵאֵלּוּ הַשְּׁבוּעוֹת וְדִינֵיהֶם:

ז וְיֵשׁ שָׁם שְׁבוּעָה אַחֶרֶת וְהִיא תַּקָּנַת חֲכָמִי הַגְּמָרָא וְהִיא הַנִּקְרֵאת שְׁבוּעַת הֶסֵּת. וְאַף עַל פִּי שֶׁבֵּית דִּין מַשְׁבִּיעִין אוֹתָהּ [הַיּוֹם] אֵינָהּ נִקְרֵאת שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין:

ח וּשְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין בֵּין שֶׁהָיְתָה שֶׁל תּוֹרָה אוֹ שֶׁל דִּבְרֵי סוֹפְרִים בֵּין עַל טַעֲנַת וַדַּאי בֵּין עַל טַעֲנַת סָפֵק כָּךְ הִיא. הַנִּשְׁבָּע אוֹחֵז סֵפֶר תּוֹרָה בִּזְרוֹעוֹ וְהוּא עוֹמֵד וְנִשְׁבָּע בְּשֵׁם אוֹ בִּכְנוּי בִּשְׁבוּעָה אוֹ בְּאָלָה מִפִּיו אוֹ מִפִּי הַדַּיָּנִין. וְהוֹרוּ רַבּוֹתַי שֶׁאֵין מַשְׁבִּיעִין שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ:

ט כֵּיצַד מִפִּיו. כְּגוֹן שֶׁאֹמַר חֲרִינִי נִשְׁבָּע בַּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ בְּמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן אוֹ בְּמִי שֶׁשְּׁמוֹ רַחוּם שֶׁאֵינִי חַיָּב לָזֶה כְּלוּם. וְכֵן אִם אָמַר חֲרִי הוּא אָרוּר לַה' אוֹ אָרוּר לְמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן אִם יֵשׁ לָזֶה אֶצְלִי כְּלוּם:

י וְכֵיצַד מִפִּי הַדַּיָּנִין. כְּגוֹן שֶׁאָמְרוּ לוֹ מַשְׁבִּיעִין אָנוּ אוֹתְךָ בַּה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ בְּמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן שֶׁאֵין לָזֶה בְּיָדְךָ כְּלוּם וְהוּא עוֹנֶה אָמֵן. אוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲרִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי אָרוּר לַה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אוֹ לְמִי שֶׁשְּׁמוֹ חַנּוּן אִם יֵשׁ לְפְלוֹנִי אֶצְלוֹ מָמוֹן וְלֹא יוֹדֶה לוֹ וְהוּא עוֹנֶה אָמֵן זוֹ הִיא שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין:

יא הַדַּיָּנִין שֶׁהִשְׁבִּיעוּ בְּלֹא נְקִיטַת חֵפֶץ בְּיָדוֹ חֲרֵי אֵלּוּ טוֹעִים. וְחוֹזֵר וְנִשְׁבָּע וְסֵפֶר תּוֹרָה בְּיָדוֹ. וְאִם אָחַז תְּפִלִּין בְּיָדוֹ וְהִשְׁבִּיעוּהוּ אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִשְׁבָּע שֶׁהֲרֵי אָחַז תּוֹרָה בְּיָדוֹ וּכְמוֹ סֵפֶר הֵן. הִשְׁבִּיעוּהוּ מְיֻשָּׁב אֵינוֹ חוֹזֵר וְנִשְׁבָּע:

יב הַלָּמִיד חָכָם לְכַתְּחִלָּה מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ מְיֻשָּׁב וּתְפִלִּין בְּיָדוֹ וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְטוֹל סֵפֶר תּוֹרָה אֶלָּא תְּפִלִּין בְּכַפּוֹ חֵפֶץ הוּא וְנִשְׁבָּע בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

יג אֵין בֵּין שְׁבוּעַת הֶסֵּת לִשְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין אֶלָּא נְקִיטַת חֵפֶץ. שֶׁאֵין הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הֶסֵּת אוֹחֵז סֵפֶר תּוֹרָה אֶלָּא מַשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ בְּשֵׁם אוֹ בְּכִנּוּי בִּשְׁבוּעָה אוֹ בְּאָלָה מִפִּיו אוֹ מִפִּי בֵּית דִּין כְּמוֹ שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין. וּכְבָר נָהֲגוּ הַכֹּל לִהְיוֹת סֵפֶר תּוֹרָה בְּיַד חַזָּן הַכְּנֶסֶת אוֹ שְׁאָר הָעָם בְּעֵת שֶׁמַּשְׁבִּיעִין שְׁבוּעַת הֶסֵּת כְּדֵי לְאַיֵּם עָלָיו:

יד הַדַּיָּנִין שֶׁהִשְׁבִּיעוּ אֶת הַנִּשְׁבָּע בְּכָל לָשׁוֹן שֶׁהוּא מַכִּיר חֲרֵי זוֹ כְּמִצְוָתָהּ וְכֵן הוֹרוּ הַגְּאוֹנִים. אֲבָל רַבּוֹתֵינוּ הוֹרוּ שֶׁאֵין מַשְׁבִּיעִים אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ. וְאֵין רָאוּי לִסְמֹךְ עַל הוֹרָאָה זוֹ. וְאַף עַל פִּי שֶׁנָּהֲגוּ בְּכָל בָּתֵּי דִינִין לְהַשְׁבִּיעַ בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ אֶת הַנִּשְׁבָּע עַד שֶׁיִּהְיֶה מַכִּיר לְשׁוֹן הַשְּׁבוּעָה. שֶׁשְּׁבוּעַת הַדַּיָּנִין הִיא שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן בְּעַצְמָהּ. וְאַף שְׁבוּעַת הֶסֵּת נָהֲגוּ כָּל הָעָם לְהַשְׁבִּיעַ אוֹתָהּ בִּלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ:

טו כָּל מִי שֶׁיִּתְחַיֵּב שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין שֶׁהִיא עַל יְדֵי טַעֲנַת וַדַּאי וּכְפִירָה בֵּין שֶׁהָיְתָה מִדִּבְרֵי תּוֹרָה בֵּין שֶׁהָיְתָה מִדִּבְרֵיהֶם מְאַיְמִין עָלָיו כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר. וְכָל מִי שֶׁיִּתְחַיֵּב בָּהּ בְּטַעֲנַת סָפֵק בֵּין מִן הַתּוֹרָה בֵּין מִדִּבְרֵיהֶם אֵינוֹ צָרִיךְ אִיּוּם:

טז וְכֵיצַד מְאַיְּמִין עַל הַנִּשְׁבָּע. אוֹמְרִין לוֹ הֱוֵי יוֹדֵעַ שֶׁכָּל הָעוֹלָם כֻּלּוֹ נִזְדַּעְזַע בִּשְׁעָה שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא. וְכָל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נֶאֱמַר בָּהֶן וְנִקָּה וְכָאן נֶאֱמַר (שמות כ ז) (דברים ה יא) "לֹא יְנַקֶּה". כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה נִפְרָעִין מִמֶּנּוּ וּמִמִּשְׁפַּחְתּוֹ שֶׁמִּחַפִּין עַל זֶה. וְלֹא עוֹד אֶלָּא גּוֹרֵם לְהִפָּרַע מִשּׁוֹנְאֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁכָּל יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִין זֶה בָּזֶה שֶׁנֶּאֱמַר (הושע ד ב) "אָלֹה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ" וְגוֹ' וְכָתוּב אַחֲרָיו (הושע ד ג) "עַל כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל יוֹשֵׁב בָּהּ". כָּל עֲבֵרוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה תּוֹלִין לוֹ שְׁנַיִם וּשְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת אִם יֵשׁ לוֹ זְכוּת וְכָאן נִפְרָעִין מִיָּד שֶׁנֶּאֱמַר (זכריה ה ד) "הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם ה' צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב וְאֶל בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר". הוֹצֵאתִיהָ מִיָּד. וּבָאָה אֶל בֵּית הַגַּנָּב זֶה הַגּוֹנֵב דַּעַת הַבְּרִיּוֹת וְאֵין לוֹ מָמוֹן עַל חֲבֵרוֹ וְטוֹעֲנוֹ בְּחִנָּם וּמַשְׁבִּיעוֹ. אֶל בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר כְּמַשְׁמָעוֹ. (זכריה ה ד) "וְכִלַּתּוּ וְאֶת עֵצָיו וְאֶת אֲבָנָיו" דְּבָרִים שֶׁאֵין אֵשׁ וּמַיִם מְכַלִּין אוֹתָן שְׁבוּעַת שָׁקֶר מְכַלָּה אוֹתָן:

יז וְעִנְיַן הָאֵיּוּם הַזֶּה כֻּלּוֹ בְּלָשׁוֹן שֶׁהֵן מַכִּירִין אוֹמְרִים לָהֶם כְּדֵי שֶׁיְּבִינוּ בַּדְּבָרִים וְיַחְזֹר הַחוֹטֵא לְמוּטָב. אָמַר אֵינִי נִשְׁבָּע פּוֹטְרִין אוֹתוֹ וְנוֹתֵן מַה שֶּׁטָּעָנוּ חֲבֵרוֹ. וְכֵן אִם אָמַר הַטּוֹעֵן אֵינִי מַשְׁבִּיעוֹ וּפְטָרוֹ הוֹלְכִין לָהֵן:

יח אָמַר הֲרֵינִי נִשְׁבָּע וַחֲבֵרוֹ תּוֹבֵעַ. הָעוֹמְדִים שָׁם אוֹמְרִים זֶה לָזֶה (במדבר טז כו) "סוּרוּ נָא מֵעַל אָהֳלֵי הָאֲנָשִׁים הָרְשָׁעִים" וְגוֹ'. וְאוֹמְרִין לוֹ לֹא עַל דַּעְתְּךָ אָנוּ מַשְׁבִּיעִין אוֹתְךָ אֶלָּא עַל דַּעְתֵּנוּ וְעַל דַּעַת בֵּית דִּין:

יט אַף עַל פִּי שֶׁאֵין מְאַיְּמִין אִיּוּם זֶה בִּשְׁבוּעַת טַעֲנַת סָפֵק כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְלֹא בִּשְׁבוּעַת הֶסֵּת. צְרִיכִין הַדַּיָּנִין לְפַצֵּר בְּבַעֲלֵי דִינִין אוּלַי יַחְזְרוּ בָּהֶן עַד שֶׁלֹּא תִּהְיֶה שָׁם שְׁבוּעָה כְּלָל:

כ דָּבָר בָּרוּר וְגָלוּי שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִין אוֹ שְׁבוּעַת הֶסֵּת בְּשֶׁקֶר שֶׁיִּהְיֶה חַיָּב מִשּׁוּם שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן שֶׁכְּבָר נִתְבָּאֲרוּ מִשְׁפָּטֶיהָ וְאֵינוֹ לוֹקֶה וְאַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֻזְהָר וְנִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם מַה שֶּׁנִּשְׁבַּע עָלָיו בְּתוֹסֶפֶת חֹמֶשׁ שֶׁהוּא רְבִיעַ הַקֶּרֶן עַד שֶׁיִּהְיֶה הוּא וְחֻמְשׁוֹ חֲמִשָּׁה. וּמֵבִיא קָרְבַּן אָשָׁם אִם יֵשׁ שָׁם בֵּית (דִּין) כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ:

פרק יב

א אַף עַל פִּי שֶׁלּוֹקֶה הַנִּשְׁבָּע לַשָּׁוְא אוֹ לַשֶּׁקֶר וְכֵן הַנִּשְׁבָּע שְׁבוּעַת הָעֵדוּת אוֹ שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן מֵבִיא קָרְבָּן. אֵין מִתְכַּפֵּר לָהֶן עָוֹן הַשְׁבוּעָה כֻּלּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות כ ז) (דברים ה יא) "לֹא יְנַקֶּה ה'" אֵין לָזֶה נְקָיוֹן מִדִּין שָׁמַיִם עַד שֶׁיִּתְפָּרַע מִמֶּנּוּ עַל הַשֵּׁם הַגָּדוֹל שֶׁחִלֵּל. שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא יט יב) "וְחִלַּלְתָּ אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ אֲנִי ה'". לְפִיכָךְ צָרִיךְ אָדָם לְהִזָּהֵר מֵעָוֹן זֶה יוֹתֵר מִכָּל הָעֲבֵרוֹת:

ב עָוֹן זֶה מִן הַחֲמוּרוֹת הוּא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת תְּשׁוּבָה. אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ לֹא כָּרֵת וְלֹא מִיתַת בֵּית דִּין יֵשׁ בּוֹ חִלּוּל הַשֵּׁם הַמְקֻדָּשׁ שֶׁהוּא גָּדוֹל מִכָּל הָעֲוֹנוֹת:

ג מִי שֶׁנִּשְׁבַּע בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ וּבַשֶּׁמֶשׁ וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁבָּרָאָם אֵין זוֹ שְׁבוּעָה. וְכֵן הַנִּשְׁבָּע בְּנָבִיא מִן הַנְּבִיאִים אוֹ בִּכְתָב מִכְּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁשָּׁלַח נָבִיא זֶה אוֹ לְמִי שֶׁצִּוָּה בִּכְתָב זֶה אֵין זוֹ שְׁבוּעָה. וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין אֵלּוּ שְׁבוּעוֹת מְאַיְּמִין עֲלֵיהֶן וּמַלְמִדִין אֶת הָעָם שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ קַלּוּת רֹאשׁ בְּכָךְ וּמַרְאִין בְּעֵינֵיהֶם שֶׁזּוֹ שְׁבוּעָה. וּפוֹתְחִין לָהֶם פֶּתַח וּמַתִּירִין לָהֶם:

ד בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בִּשְׁאָר כִּתְבֵי הַקֹּדֶשׁ. אֲבָל הַנִּשְׁבָּע בַּתּוֹרָה. אִם נִשְׁבָּע בְּמַה שֶּׁכָּתוּב בָּהּ דַּעְתּוֹ עַל הַהַזְכָּרוֹת. וְאִם נִשְׁבַּע בָּהּ סְתָם דַּעְתּוֹ עַל הַגְּוִיל וְאֵין כָּאן שְׁבוּעָה. נִטְלָהּ בְּיָדוֹ וְנִשְׁבַּע בָּהּ הֲרֵי זֶה כְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע בְּמַה שֶּׁכָּתוּב בָּהּ וְאָסוּר:

ה וְהַנִּשְׁבָּע בַּתּוֹרָה סְתָם אִם תַּלְמִיד חָכָם הוּא אֵינוֹ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם. וְאִם עַם הָאָרֶץ הוּא צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יְנַהֵג קַלּוּת רֹאשׁ בִּשְׁבוּעוֹת:

ו עֶבֶד שֶׁנִּשְׁבַּע אֵין רַבּוֹ צָרִיךְ לְכָפּוֹתוֹ. וַהֲרֵי הוּא אַחַר שֶׁנִּשְׁבַּע כְּקֻדָּם שֶׁנִּשְׁבַּע. לְפִי שֶׁאֵין גּוּפוֹ קָנוּי לוֹ כְּדֵי שֶׁתְּחוּל עָלָיו שְׁבוּעָתוֹ וְנֶאֱמַר בִּשְׁבוּעוֹת (במדבר ל ג) "לֶאְסֹר אֵסֶר עַל נַפְשׁוֹ" מִי שֶׁנַּפְשׁוֹ בִּרְשׁוּתוֹ יָצָא עֶבֶד שֶׁהוּא בִּרְשׁוּת אֲחֵרִים. וְנִמְצָא זֶה כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע עַל נִכְסֵי אַחֵר:

ז קְטַנִּים שֶׁנִּשְׁבְּעוּ וְהֵן יוֹדְעִין טַעַם הַשְּׁבוּעָה אַף עַל פִּי שֶׁאֵינָן חַיָּבִין. כּוֹפִין אוֹתָן לַעֲמֹד בִּדְבָרֵיהֶן. כְּדֵי לְחַנְּכָן וּלְאֵימָם עֲלֵיהֶם כְּדֵי שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ קַלּוּת רֹאשׁ בִּשְׁבוּעוֹת. וְאִם הָיָה הַדָּבָר שֶׁנִּשְׁבְּעוּ עָלָיו דָּבָר שֶׁאֵין הַקָּטָן יָכוֹל לַעֲמֹד בּוֹ אֶלָּא אִם כֵּן נִזְקָק. כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיָּצוּם אוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר זְמַן מְרֻבֶּה. מַכֶּה אוֹתוֹ אָבִיו אוֹ רַבּוֹ וְגוֹעֵר בּוֹ וּמַרְאִין לוֹ שֶׁהַתֹּרָה שְׁבוּעָתוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיֶה רָגִיל לְהָקֵל רֹאשׁ בִּשְׁבוּעוֹת:

ח צָרִיךְ לְהִזָּהֵר בַּקְּטַנִּים הַרְבֵּה וּלְלַמֵּד לְשׁוֹנָם דִּבְרֵי אֱמֶת בְּלֹא שְׁבוּעָה כְּדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ רְגִילִים לְהִשָּׁבַע תָּמִיד כְּעַכּוּ״ם. וְזֶה הַדָּבָר כְּמוֹ חוֹבָה עַל אֲבוֹתֵיהֶם וְעַל מְלַמְּדֵי תִּינוֹקוֹת:

ט הַשּׁוֹמֵעַ הַזְכָּרַת הַשֵּׁם מִפִּי חֲבֵרוֹ לַשָּׁוְא אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע לְפָנָיו לַשֶּׁקֶר אוֹ שֶׁבֵּרַךְ בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה שֶׁהוּא עוֹבֵר מִשּׁוּם נוֹשֵׂא שֵׁם ה׳ לַשָּׁוְא כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ בְּהִלְכוֹת בְּרָכוֹת חֲרֵי זֶה חַיָּב לְנַדּוֹתוֹ. וְאִם לֹא נָדָהוּ הוּא בְּעַצְמוֹ יְהֵא בְּנִדּוּי. וְצָרִיךְ לְהַתְּיר אוֹתוֹ מִיָּד כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא מִכְשׁוֹל לַאֲחֵרִים שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁנִּדּוּהוּ. וְאִם תֹּאמַר יוֹדִיעוּ נִמְצְאוּ כָּל הָעוֹלָם בְּנִדּוּי שֶׁהֲרֵי לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם הַעֲוָה וּשְׁבוּעָה תָּמִיד:

י בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים בְּשֶׁהָיָה הַנִּשְׁבָּע הַזֶּה אוֹ הַמְבָרֵךְ לְבַטָּלָה מִזְּיָד. אֲבָל אִם הָיָה שׁוֹגֵג וְלֹא יָדַע שֶׁזֶּה אָסוּר אֵינוֹ חַיָּב לְנַדּוֹתוֹ. וַאֲנִי אוֹמֵר שֶׁאָסוּר לְנַדּוֹתוֹ שֶׁלֹּא עָנַשׁ הַכָּתוּב שׁוֹגֵג אֶלָּא מַזְהִירוֹ וּמַתְרֶה בּוֹ שֶׁלֹּא יַחְזֹר:

יא וְלֹא שְׁבוּעָה לַשָּׁוְא בִּלְבַד הִיא שֶׁאֲסוּרָה אֶלָּא אֲפִלּוּ לְהַזְכִּיר שֵׁם מִן הַשֵּׁמוֹת הַמְיֻחָדִין לְבַטָּלָה אָסוּר וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִשְׁבָּע. שֶׁהֲרֵי הַכָּתוּב מְצַוֶּה וְאוֹמֵר (דברים כח נח) ״לְיִרְאָה אֶת הַשֵּׁם הַנִּכְבָּד וְהַנּוֹרָא״. וּבִכְלַל יִרְאָתוֹ שֶׁלֹּא יַזְכִּירוֹ לְבַטָּלָה. לְפִיכָךְ אִם טָעָה הַלָּשׁוֹן וְהוֹצִיא שֵׁם לְבַטָּלָה יְמַהֵר מִיָּד וִישַׁבֵּחַ וִיפָאֵר וִיהַדֵּר לוֹ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִזְכֹּר לְבַטָּלָה. כֵּיצַד. אָמַר ה׳, אוֹמֵר בָּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וָעֶד אוֹ גָּדוֹל הוּא וּמְהֻלָּל מְאֹד וְכֵיוֹצֵא בָּזֶה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַטָּלָה:

יב אַף עַל פִּי שֶׁמֻּתָּר לְהִשָּׁאֵל עַל הַשְּׁבוּעָה כְּמוֹ שֶׁבֵּאַרְנוּ וְאֵין בָּזֶה דִּפְי. וּמִי שֶׁלִּבּוֹ נוֹקְפוֹ בְּדָבָר זֶה אֵינוֹ אֶלָּא שֵׁמֶץ מִינוּת. אַף עַל פִּי כֵן רָאוּי לְהִזָּהֵר בְּדָבָר זֶה. וְאֵין נִזְקָקִין לְהַתִּיר אֶלָּא מִפְּנֵי דָּבָר מִצְוָה אוֹ מִפְּנֵי צֹרֶךְ גָּדוֹל. וְטוֹבָה גְּדוֹלָה הִיא לְאָדָם שֶׁלֹּא יִשָּׁבַע כְּלָל. וְאִם עָבַר וְנִשְׁבַּע שֶׁיִּצְטַעֵר וַיַּעֲמֹד בִּשְׁבוּעָתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהילים טו ד) ״נִשְׁבַּע לְהָרַע וְלֹא יָמֵר״ וְכָתוּב אַחֲרָיו (תהילים טו ה) ״עֹשֵׂה אֵלֶּה לֹא יִמּוֹט לְעוֹלָם״: סְלִיקוּ לְהוּ הִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת בְּסִיַּעְתָּא דִּשְׁמַיָּא